

परिच्छेद-१
बराहक्षेत्र नगरपालिका पार्श्वचित्र
(Barahakshetra Municipality Profile)

१. पृष्ठभूमि

स्थानीय तहको योजना निर्माण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरूमध्ये सो स्थानको वस्तुस्थितिको यथार्थ तथ्यहरूको जानकारी हुनु पहिलो र आधारभूत कुरा हो । स्थानीय तहको योजना तर्जुमाको लागि आफ्नो क्षेत्रको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक अवस्थाको चित्रण हुनुको साथै भौतिक तथा सांस्कृतिक विकास लगायतका विविध पक्षको आधारभूत ज्ञानको आवश्यकता पर्दछ । उल्लेखित तथ्याङ्कको अभावमा व्यवस्थित योजना निर्माण हुन सक्दैन । व्यवस्थित योजनाको अभावमा विकासको प्रतिफल जनताको तहसम्म पुग्न सक्दैन । तसर्थ व्यवस्थित योजना तर्जुमाको लागि सूचना तथा स्थानीय विवरणको सर्वाधिक महत्व हुन्छ । यसका लागि स्थानीय तहको पार्श्वचित्र महत्वपूर्ण दस्तावेज हुन्छ ।

यसरी कुनै पनि स्थानीय तहको विकास निर्माण तथा योजना तर्जुमाका लागि वास्तविक तथ्याङ्कको जरुरी पर्दछ । यथार्थ विवरणको अभावमा वास्तविक समस्याको पहिचान हुन सक्दैन । श्रोत तथा साधनको उचित वितरण तथा प्रयोग हुन सक्दैन । विकास निर्माणले गति लिन सक्दैन, जसको प्रत्यक्ष असर त्यहाँका जनताको आर्थिक, सामाजिक विकासमा पर्न जान्छ । आजको एक्काइसौं शताब्दीको युग सूचनमा प्रविधिको युग हो । जसबाट विश्व नै एक सानो गाउँमा सीमित भएको पाइन्छ । विश्वको हरेक व्यक्ति, स्थानबाट सूचना प्रणाली मार्फत छोटो समयमै आपसि संवाद जानकारी तथा सूचना पाउन सकिने अवस्था रहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई आफ्नो शासन आफै गर्न पाउने अधिकार र जिम्मेवारी दिएको छ । तदनुसार हरेक स्थानीय तहले योजना तर्जुमा तथा निर्माण, कार्यान्वयन र अनुगमन एवं मूल्याङ्कन गर्ने कार्यका लागि स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण अति आवश्यक रहेको छ ।

२. नगरपालिका प्रोफाईल तयारीको औचित्य :

स्थानीय तहको समग्र स्रोत परिचालन, व्यवस्थापन एवं काम कारवाहीमा कार्यकुशलता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार एवम् विकास साभेदारबाट स्थानीय तहलाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका अनुदान, स्थानीय तहको आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम लगायत स्थानीय तहको कोषमा प्राप्त हुने सबै प्रकारका स्रोत तथा स्थानीय स्रोत साधनलाई एकीकृत र समन्वित गरी स्थानीय संचित कोषको निर्माण गर्नुपर्ने र सो कोषबाट बजेट विनियोजन गर्दा गरिब, महिला, बालबालिका तथा सामाजिक, आर्थिक दृष्टिकोणबाट पिछ्छडिएका वर्ग र समुदाय एवम् क्षेत्रको समेत पहुँच र स्वामित्व रहने गरी सन्तुलित तवरबाट गर्नु पर्दछ । यसरी सन्तुलित रुपमा योजना तर्जुमा, निर्माण र विनियोजन गर्न स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक पक्षहरु जानकारी हुनु जरुरी छ । तसर्थ निर्माण भएको यस पार्श्व चित्रले स्थानीय तहको यथार्थपरक योजना निर्माणमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ ।

प्रस्तुत पार्श्वचित्रले नगरपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवा एवं विकास निर्माण कार्यलाई जनमुखी, जवाफदेही, मितव्ययीता, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी, समतामूलक, सहभागितामूलक, दीगो र गुणस्तरयुक्त गराउदै स्थानीय तहबाट नै गरिबी न्यूनीकरण र दीगो विकासको अवधारणालाई संस्थागत गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन मद्दत गर्दछ ।

सुनसरी जिल्लाको उत्तरपूर्वी भागमा अवस्थित साविकको बराहक्षेत्रक्षेत्रक्षेत्र गाविसमा अवस्थित धार्मिक धाम बराहक्षेत्रक्षेत्रक्षेत्रको मन्दिर कै नामबाट यो “बराहक्षेत्रक्षेत्र नगरपालिका” गठन भएको छ । प्राकृतिक, सांस्कृतिक र ऐतिहासिक पौराणीक दृष्टिले अत्यन्त महत्वपूर्ण यो बराहक्षेत्रक्षेत्र नगरपालिकाले निर्माण गरेको यस पार्श्व चित्रले भावि योजना कोर्नमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने छ ।

३. उद्देश्यहरु

- बराहक्षेत्र नगरपालिकाको तथ्याङ्क एवम् सूचनाहरू सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्ने ।
- बराहक्षेत्र नगरपालिका भित्रको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अवस्थाको चित्रण गर्ने ।
- नगरपालिकाभित्र रहेका ऐतिहासिक तथा पुरात्तात्विक महत्वका प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको पहिचान गर्ने ।
- स्थानीय तह भित्रका प्राकृतिक स्रोत साधनको नक्साङ्कन तथा उपयोग एवं बाँडफाँडको अवस्था चित्रण गर्ने ।
- नगरपालिकाको विकास निर्माण तथा सामाजिक गतिविधिको क्षेत्रमा नयाँ सम्भावना, अवसर तथा चुनौतीहरूको पहिचान र विश्लेषण गर्ने ।

४. वस्तुगत विवरण तयारीका क्रममा अपनाइएका विधिहरु

माथि उल्लेखित उद्देश्यअनुरूप वस्तुगत विवरण तयार गर्न प्रयोग भएका विधिहरु निम्न अनुसार रहेका छन् ।

(क) द्वितीय तथ्याङ्क सङ्कलन

- नेपालको राष्ट्रिय जनगणना २०६८ ले उल्लेख गरिएका तथ्याङ्कहरुलाई केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागबाट लिएको ।
- सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला समन्वय समितिबाट प्रकाशन भएका जिल्ला पार्श्व चित्र तथा अन्य तथ्याङ्क लिएको ।
- जिल्ला स्थित विभिन्न कार्यालयहरु जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला शिक्षा कार्यालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, मालपोत कार्यालय, जिल्ला बालकल्याण समिति लगायतबाट विभिन्न तथ्याङ्क लिएको ।
- साविकका गाविसहरुबाट प्रकाशन भएका गाविस प्रोफाइल लगायतका प्रकाशनहरुबाट तथ्याङ्क लिएको ।

(ख) प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन

- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले तयार गरेको सूचना सङ्कलन गर्न तयार गरिएको फारमको प्रयोग गरी प्राथमिक सूचना वस्तीस्तरमा संकलन गरिएको छ ।
- वस्तु स्थिती बुझ्न खटिएका व्यक्तिहरुबाट स्थानीय पदाधिकारी, कर्मचारी, सामाजिक परिचालक, राजनीतिक दलका पदाधिकारीहरु एवं सरोकारवालाहरूसँग छलफल र सूचना, विवरण एवं तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ ।

(ग) सूचना विश्लेषण

विभिन्न माध्यमबाट लिएका सूचना एवं तथ्याङ्कलाई Microsoft word, Excel मा Entry गरीएको र प्राप्त तथ्यांक विभिन्न शीर्षक तथा उपशीर्षकमा विश्लेषण गरिएको छ ।

(घ) सरोकारवालाहरूसँग छलफल

प्राथमिक तथा द्वितीय माध्यमबाट सङ्कलन भएका सूचनाहरुको विश्लेषण गरी तयार पारिएको विवरणलाई स्थानीय निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी लगायत सरोकारवाला महानुभावहरु सँगको अन्तरकृया/छलफलबाट थप सूचना तथा सुझावहरु प्राप्त गरी विश्लेषण गरिएको छ ।

५. वस्तुगत विवरण तयारीको सीमाहरु

यो पार्श्व चित्र तयार गर्दा प्रयोग गरिएको विधि एवं समय पावन्दि समेतलाई मध्येनजर गर्दै सम्भव भएसम्मका नगरपालिकाको भौगोलिक, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय एवं धार्मिक सांस्कृतिक तथा विविध सूचना र तथ्याङ्कहरूलाई सरलिकृत रुपमा समावेश गरी एउटा वस्तुगत दस्तावेज तयार गरिएको छ । समयमा तथ्याङ्क एवं सूचना प्राप्त हुन कठिनाई, भौगोलिक जटिलता, यातायातको असुगमताको बावजुद पनि प्राप्त तथ्याङ्कलाई उपयुक्त तरीकाले विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

यसरी तयार गरिएको पार्श्व चित्रले आधारभूत तथ्याङ्कहरूलाई सङ्कलन एवं विश्लेषण गरिएको छ । यसले भविष्यमा नगरपालिकाको पूर्व अवस्थालाई चित्रण गर्न मद्दत गर्ने छ ।

परिच्छेद-२

बराहक्षेत्र नगरपालिकाको परिचय

१. संक्षिप्त परिचय

नेपालको संविधान (२०७२) बमोजिम नेपाल सरकारले स्थानीय तहहरूको पुनःसंरचनाको लागि गठन गरेको उच्च स्तरीय आयोगले २०७३ पुष २२ मा नेपाल सरकारलाई बुझाएको प्रतिवेदन नेपाल सरकारले परिमार्जन गरी २०७३ फागुन २७ गतेबाट स्थानीय तह लागू गर्ने निर्णय अनुसार नेपालको तराईमा रहेका जिल्लाहरूमध्ये संघीय गणतन्त्र नेपालको प्रदेश नं. १ मा अवस्थित सुनसरीआर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक, सांस्कृतिक एवं पूर्वाधार विकासको दृष्टिकोणबाट सक्षम तथा विकसित रहेको छ। यस जिल्लाको पूर्वमा मोरङ, पश्चिममा सप्तरी र उदयपुर, उत्तरमा धनकुटा र दक्षिणमा मित्रराष्ट्र भारत पर्दछ। तराईको तल्लो भाग देखि चुरे पहाडको भेडेटार लगायतका उच्च भूभाग समेत यस जिल्लाले समेटेको छ। त्यसैले तराईको फाँट उत्तरी भेगमा रहेको पाखा, पखेरा, जंगल, खोल्सा, खोल्सी, खोंच र बेँसि तथा अन्य प्राकृतिक सम्पदाहरूले भरिएको यो जिल्ला रणनीतिक हिसाबले महत्वपूर्ण छ। साविकको कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष (हाल राष्ट्रिय निकुञ्ज) जसले नेपाललाई नै संसारमा चिनाउदछ, सो यसै जिल्लामा पर्दछ।

२०७३ सालमा गठित स्थानीय तह पुनःसंरचना आयोगले गरेको सिफारिस बमोजिम सुनसरी जिल्लामा १२ वटा स्थानीय तह कायम भई कार्यान्वयनमा रहेका छन्। ती तहहरूमा धरान र ईटहरी उप-महानगरपालिका, इनरुवा, रामधुनी, बराहक्षेत्र र दुहवी नगरपालिका तथा कोशी, भोक्राहा, गढी, हरिनगरा, देवानञ्ज र वर्जु गाउँपालिका कायम भएका छन्।

सुनसरी जिल्लाको उत्तर पश्चिममा अवस्थित बराहक्षेत्र नगरपालिकामा साविकका बराहक्षेत्रक्षेत्र, भरौल, महेन्द्रनगर, प्रकाशपुर र मधुवन गाँउ विकास समितिलाई समायोजन गरी गठन गरिएको छ। यो नगरपालिका आर्थिक सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक हिसाबले विकसित नगरपालिकाको रूपमा चिनिन्छ। साविकको ५ वटा गाविसलाई समायोजन तथा विभाजन गरी जम्मा हालको ११ वटा वडा मार्फत नागरिकहरूलाई सेवा सुविधा प्रदान गरिएको छ।

नगरपालिकाको जम्मा घरधुरी तथा जम्मा जनसंख्याको विवरण

जम्मा घरधुरी	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला
१७५५२	७७४०७	३५५६१	४१८४६

श्रोत:-राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ र स्थानीय निकाय सीमा निर्धारण आयोग प्रतिवेदन, २०७४

यस बराहक्षेत्र नगरपालिका गठन गर्दा कायम गरेको सीमा भित्र पर्ने जनसंख्या २०६८ सालको जनगणना अनुसार ७७४०७ रहेको कुरा नेपाल सरकारले प्रकाशन गरेको राजपत्रमा देखिन्छ। पुरुषको भन्दा महिलाको संख्या बढी रहेको देखिन्छ।

यस नगरपालिकामा समायोजन गरिएको साविकको ५ वटा गाविसमध्ये साविक बराहक्षेत्रक्षेत्र गाविसलाई विभाजन गरी हालको १ नं. र २ नं. वडा बनाईएको छ भने साविकको भरौल गाविसलाई विभाजन गरी हालको ३ नं., ४ नं. र ५ नं. वडा बनाईएको छ, साविकको महेन्द्रनगर गाविसलाई विभाजन गरी हालको ६ नं., ७ नं. र ८ नं. वडा बनाईएको छ, साविकको प्रकाशपुर गाविसलाई विभाजन गरी हालको ९ नं., र १० नं. वडा बनाईएको छ। यस नगरपालिकाको वडा विभाजनलाई तल तालिकामा प्रष्ट रुपमा दिएको छ।

वडा विभाजन

वडा नं.	समावेस भएका साविकका गाविसहरु	साविकका वडा नं.	कैफियत
१	बराहक्षेत्रक्षेत्र	१, ५, ७, ८ र ९	
२	बराहक्षेत्रक्षेत्र	२, ३, ४ र ६	
३	भरौल	३	
४	भरौल	२, ६, ७, ८ र ९	
५	भरौल	१, ४ र ५	
६	महेन्द्रनगर	१, २, ५ र ६	
७	महेन्द्रनगर	४	
८	महेन्द्रनगर	३, ७, ८ र ९	
९	प्रकाशपुर	२, ३, ४, ५ र ९	
१०	प्रकाशपुर	१, ६, ७ र ८	
११	मधुवन	१-९	

श्रोत:-स्थानीय तहको सीमा निर्धारण आयोगको प्रतिवेदन र नेपाल राजपत्र, २०७३

ऐतिहासिक परिचय

नेपालको सुन्दर धार्मिक र पर्यटकीय स्थलमध्ये बराहक्षेत्र क्षेत्र एक उत्कृष्ट नमूनाको रूपमा रहेको छ । बराहक्षेत्र क्षेत्र सुनसरी जिल्लाको मात्र नभएर नेपालकै सर्वाधिक महत्वपूर्ण र प्रख्यात तीर्थस्थल हो । ब्रम्हपुराण र स्कन्दपुराण लगायतका पुराणहरु र महाभारत महाकाव्यमा समेत उल्लेख गरिएको तथा महिमा गाईएको यो स्थान नेपालको सबैभन्दा पुरानो मध्येको एक देवस्थल हो ।

बराहक्षेत्र क्षेत्रमा बराहक्षेत्र अवतार विष्णुको पुजाआजा हुने यो स्थान धरानबाट २५ कि.मी. उत्तर पश्चिम तथा प्रसिद्ध चतराबाट ५-६ कि.मी. उत्तरमा सप्तकोशी नदि र कोका खोलाको संगमस्थलको पूर्वी किनारामा पहाडको फेदीमा रहेको छ । १५०० वर्ष अगाडी देखिका मूर्तिहरु पाइने हुँदा पुरातात्विक हिसावले पनि निक्कै महत्वपूर्ण रहेको पाइन्छ ।

यही प्रसिद्ध धार्मिक, पुरातात्विक, सांस्कृतिक स्थल बराहक्षेत्रक्षेत्रकै नामबाट हाल बराहक्षेत्र नगरपालिका गठन भएको छ । जसबाट बराहक्षेत्रक्षेत्रको ऐतिहासिक एवं पौराणिक र धार्मिक महत्वलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा उजिल्याउन सहज हुने देखिन्छ । जसबाट यो प्रसिद्ध धार्मिक क्षेत्रको विकास, सम्बर्धन र प्रवर्द्धनमा अबै टेवा पुग्ने छ । आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटकको आवागमनमा बृद्धि हुने र यसको चौतर्फी विकासमा टेवा पुग्ने देखिन्छ ।

हिन्दूहरुको आस्थाको महत्वपूर्ण धार्मिक तीर्थस्थलको रूपमा रहेको बराहक्षेत्रक्षेत्र लामो समयदेखि सप्तकोशी नदिमा आउने बाढीको कारणले तीब्र कटानको उच्च जोखिममा परेकोले त्यसको दीर्घकालिन सुरक्षा र संक्षणको आवश्यकता देखिन्छ । यसका साथै पहाडको फेदीमा अवस्थित भएको हुँदा माथिल्लो उच्च भुभागबाट पहिरो जानसक्ने समेत देखिने हुँदा यसको रोकथामको लागि समयमै सरोकारवालाहरुले ध्यान दिनु जरुरी देखिन्छ ।

यही ऐतिहासिक तीर्थस्थलको नामबाट हाल बराहक्षेत्र नगरपालिका गठन भएको हुँदा यो ऐतिहासिक एवं पौराणिक हिसावले समेत महत्वपूर्ण देखिन्छ ।

सम्मति

जसरी भारतमा चार धामहरु छन्, त्यसैगरी हाम्रो हिन्दु राष्ट्र नेपालमा पनि चार धामहरु छन् । ती चार धामहरु मध्ये बराहक्षेत्रक्षेत्र पनि एक प्रसिद्ध धामको रूपमा मानिन्छ । बराहक्षेत्र भगवानले हिरण्याक्षको वध गरी रसातलबाट पृथ्वीलाई ल्याई जलमाथि स्थापित गरेपछि पृथ्वीले धर्म र मोक्ष सम्बन्धि विभिन्न प्रश्नहरु गर्दा बराहक्षेत्र भगवानले यहीं बसेर उपदेश गरेको हुनाले यस क्षेत्रको नाम बराहक्षेत्रक्षेत्र रहन गएको हो । ऋचिक ऋषिकी पत्नी सत्यवतीले कालिञ्चोक पर्वतमा गई तपस्या गर्दा तपस्याको प्रभावले सत्यवतीको शरीरको भाग नै नदीको रूपमा प्रवाहित भएको हुनाले नदीको नाम कौशिकी पर्न गएको हो । यही बराहक्षेत्रक्षेत्रमा कौशिकी कोकाको संगम भएको हुनाले पनि बराहक्षेत्र क्षेत्रको यत्रो प्रसिद्धि हुन गएको हो । कार्तिक शुक्ल द्वादशीको दिनमा कोशी र कोकाको संगममा सुनको माछो देखिन्छ भन्ने किम्बदन्ती पनि छ । जसले कार्तिक शुक्ल पूर्णिमाको दिनमा कौशिकी र कोकाको संगममा स्नान, जप, तप र ध्यान गरी बराहक्षेत्र भगवानको पूजा गर्दछ, उसलाई अश्वमेघ र बाजपेय यज्ञ गरेको फल प्राप्त हुन्छ भन्ने कुरा वामन पुराण, मार्कण्डेय पुराण, स्कन्द पुराण, महाभारत र वाल्मीकी रामायण आदि ग्रन्थहरुमा बताइएको छ ।

चतराधाम

अनादि वैदिक, सनातन धर्मको प्रचार-पसार एवम् पूर्वीय दर्शन शास्त्रको महत्व एवम् नेपाल राष्ट्रमा रहेका अनेकौ नदीनाला, मठ, मन्दिर, धार्मिक, सांस्कृतिक, सामाजिक क्षेत्रको उन्नयन र विकास गर्ने महान उद्देश्यले बालसन्त महाराजले स्थानीय वासी भक्त समुदायको सहयोगमा २०५४ सालमा यस धर्तीमा श्री राधाकृष्ण भक्ति साधना आध्यात्मिक प्रतिष्ठानका रूपमा यो संस्थाको थालनी गर्नु भएको हो । नेपाल राष्ट्रको पूर्वाञ्चल क्षेत्र अन्तर्गत सुनसरी जिल्लाको बराहक्षेत्र गा.वि.स.मा रहेको यो क्षेत्र धरानबाट १४ कि.मि. पश्चिम र पूर्वपश्चिम राजमार्ग भुम्काबाट २५ कि.मि. उत्तर तर्फ पर्दछ । ऋषिदुर्वासा, श्रृङ्गी, समीक, महर्षि विश्वामित्र, औलियाबाबा जस्ता महान तपस्वी ऋषिमहर्षिहरुको तपस्थली अति पावन क्षेत्र हो । लोक पावनीमाता सप्तकौशिकीको पवित्र जलले सिञ्चित, हरियाली वनपर्वतहरुले रमणीय रहेको यस क्षेत्रमा जगद्गुरु बालसन्त महाराजश्रीको आगमन पश्चात यो क्षेत्र कुम्भ नगरी चतराधामको रूपमा विख्यात भएको छ ।

प्राचीन हरिद्वार

यो क्षेत्रबाट ७ कि.मि. उत्तरपट्टि कौशिकीकोका संगममा नेपालकै चार क्षेत्र मध्ये एक महत्वपूर्ण तीर्थ स्थल श्रीवराहक्षेत्र धाम रहेको छ । सो पवित्र तीर्थ वराहक्षेत्र धाममा जानका लागि यसै क्षेत्रबाट प्रवेश गरी पहाडी यात्राको चढाई हुँदै वराह क्षेत्र प्रवेश गर्नुपर्छ । श्रीमद् भागवत महापुराणका आधारमा वराह भगवानको अवतार सृष्टिको आदिमा भएको र आदिपुरुष परामात्मा भगवान वराहको मन्दिर जान यसै ठाउँबाट प्रवेश गर्नुपर्ने भएकोले यस क्षेत्रलाई प्राचीन हरिद्वार भनिएको हो । जसरी घरभित्र जान सिङ्डीका माध्यमबाट प्रवेश गरिन्छ त्यस्तै यो धाममा प्रवेश गर्ने ठोका नै चतराधामबाट प्रारम्भ भएको हुँदा (हरि) वराहको द्वार भएकाले यस क्षेत्रलाई प्राचीन हरिद्वार भनिएको हो ।

श्री राधासर्वेश्वर मन्दिर

चतरा धामको मुख्य केन्द्रविन्दुमा रहेको यो मन्दिर करिब २० धुर जमिनमा फैलिएको छ । धर्मानुरागि, भक्त भागवत जनहरुले दिनु भएको सहयोगद्वारा करिब ३ करोडको लागतमा निर्माण भएको मन्दिर हो । २०६२ साल विजया दशमीका दिन परमाचार्य अनन्तश्री विभूषित परशुरामशरण देवाचार्य महाराजश्रीका करकमलद्वारा शिल्यान्यास गरिएको यो मन्दिर तत्कालीन गृहमन्त्री श्री माधव प्रसाद घिमिरेद्वारा २०७० साल वैशाख शुक्ल तृतीया (अक्षय तृतीया) मा लोकार्पण गरिएको हो । यस मन्दिरको दाँया भागमा अनादिक वैदिक सनातन धर्मका रक्षक एवम् धर्म समन्वय सिद्धान्तका महान आचार्य भगवान श्रीकृष्णका आयुध चक्रको रुपबाट प्रकट हुनु भएको आद्य जगद्गुरु श्री निम्बार्काचार्यज्यू विराजमान हुनुहुन्छ भने बाँया भागमा आजभन्दा ५ सय वर्ष अगाडि भारतको हरियाणा राज्यको बुडिया ग्राम यमुना नगरमा जगद्गुरु श्री निम्बार्काचार्य श्री हरिव्यास देवाचार्यका कृपाले गौमाताको गोठमा स्वयम् प्रकट हुनु भई लोक विख्यात हुनपुगनु भएका महान धर्माचार्य जगद्गुरु श्रीस्वभूराम देवाचार्य विराजमान हुनुहुन्छ ।

जगद्गुरुपीठ

नेपाल राष्ट्रले प्रथम पटक प्राप्त गरेको गौरवपूर्ण इतिहासका रुपमा प्राप्त जगद्गुरु श्रीमहाराज जीको निवास जगद्गुरु पीठ पनि यसै क्षेत्रमा रहेको छ । सानो सुन्दर ६ कोठे भवन सहितको यो निवास आचार्य महलका रुपमा चिनिन्छ जहाँ महाराजश्री आफ्नो साधना र भगवत सेवा र अध्ययनमा निरन्तर लागि रहनु हुन्छ । समयानुकुल आचार्य महलमा भक्तजनहरु जगद्गुरु महाराजश्रीबाट आशिर्वचन प्राप्त गर्नका लागि आउने गर्दछन् ।

कुम्भ स्तम्भ

जगद्गुरु महाराजश्रीको कठिन खोज अनुसन्धान र परिश्रमद्वारा चतरा धाममा प्रथम पिण्डेश्वर कुम्भमेलाको रुपमा २०५९ सालमा चतरा सप्तकौशिकी तटमा लाग्न सफल भयो र आज अर्ध कुम्भहुँदै पूर्ण महाकुम्भ सफल भई सकेको छ । जगद्गुरुको राष्ट्रप्रेम र चतरा प्रतिको त्यागका कारण नै आज चतरा धामका रुपमा चिनिनुका साथै विश्व सामुमा कुम्भ क्षेत्रका रुपमा प्रतिष्ठा प्राप्त गरिसकेको छ । सो प्रथम कुम्भको प्रतिक कुम्भ स्तम्भ जसको उचाई ५९ फिट छ । जसको शिल्यान्याश प्रा.श्री मुकुन्दशरण उपाध्यायज्यूले गर्नुभएको हो भने लोकार्पण गणतान्त्रिक नेपालका प्रथम राष्ट्रपति डा. श्री रामवरण यादवज्यूले गर्नु भएको थियो ।

श्रीकृष्ण गौशाला

“गावो : विश्वस्यमातर :” भन्ने महानमन्त्रलाई आत्मसाथ गर्दै एवम् मानव जन्मबाट नै हरेक कार्यमा गाईका गोबर, गहुँत, दुध आदिको प्रयोगका साथै गाई र माई दुवैलाई समान सम्मान गर्ने हाम्रो पूर्वीय दर्शन शास्त्रको मान्यता रहेको छ । यसैले गौ माताको सेवा गर्ने पवित्र उद्देश्यले यो गौशाला खोलिएको छ । असहाय, रोगी, घरबाट खेदिएका गौहरुको समेत यहाँ सेवा गरिएको छ ।

बलरामेश्वर मन्दिर र कुम्भसरोवर

तीर्थ यात्राको क्रममा नैनिषारण्यमा भगवान बलरामबाट सुतजीको हत्या भए पश्चात हत्याको दोसबाट मुक्ति हुन बलरामजीले सप्तकौशिकीमा आई स्नान गरी **भूत** भगवान शंकरको स्थापना गरि पूजा अर्चना समेत गर्नु भएको शास्त्रीय प्रमाणको आधारमा छ । सो समयमा बलरामले अर्चना गरेको बलरामका ईश्वर श्री बलरामेश्वर महादेव अद्यापि चतरा धाममा विराजमान हुनुहुन्छ ।

२०५९ सालमा प्रथम कुम्भ जगद्गुरु श्री महाराज एवम् चतराधाम वासी भक्तहरुको सहयोगमा लाग्न सफल भयो । सो समयमा पञ्चधातु मिश्रीत घडा यसै क्षेत्रमा स्थापना गरी पूजन गरिएको हुनाले हाल सो स्थान कुम्भ सरोवरका रुपमा परिणत भएको छ ।

मनकामना भगवती मन्दिर

२०६६ साल असार महिनाको २७ गतेका दिन साक्षात परामात्मा जगतजननी भगवतीले जगद्गुरु श्रीमहाराजजीलाई दर्शन दिनु भई स्थापना गरी पूजा गरिएको प्रत्यक्ष गौमाताको विग्रह स्वरुप मनकामना मन्दिर रहेको छ । ठूला-ठूला यज्ञ अनुष्ठान गर्नका लागि एक आकर्षक यज्ञ कुण्ड, सुदर्शनावतार भगवानश्री निम्बार्काचार्यको प्रतिक मन्दिर क्षेत्रको मध्य भागमा शीतल छाया प्रदान गरी रहेने निम्ब वृक्ष पनि आश्रमको गहनाका रुपमा रहेको छ ।

राधाकृष्ण संस्कृत वेद विद्याश्रम

पूर्वीय धर्म दर्शन पुरातन संस्कृति, संस्कारको संरक्षणका निमित्त जगद्गुरु महाराजकै संरक्षकत्वमा श्री राधाकृष्ण संस्कृत वेद विद्याश्रम गुरुकुलम् पनि रहेको छ । जहा अनेकौं बालकहरु आवासीय रुपमा रही विद्या अध्ययन गर्दछन् । विशाल धर्मशाला अतिथि गृह समेत सम्पूर्ण सुविधा सम्पन्न सो धर्मशाला आगन्तुक तीर्थ यात्री भक्तजनहरुको सेवामा रहेको छ ।

जलवायु

दक्षिणी पूर्वी तराईका अन्य जिल्लामा जस्तै सुनसरी जिल्लाको यस नगरपालिकामा पनि उष्ण मनसुनी हावापानी पाइन्छ । यहाँ वर्षा शुरु हुनुभन्दा अगाडि धुलो उड्ने र वर्षापछि जलवायुयुक्त हावा चल्ने गर्दछ । यस जिल्लाको ऋतुमा औषत तापक्रम ३८ डि. सेन्टिग्रेट तथा न्युनतम १०.डि. सेन्टिग्रेट सम्म रहने गरेको पाइएको छ । यस नगरपालिकामा औषत वर्षा वार्षिक ११४.३ मि.मी.रहेको छ ।

प्रमुख जातजातिहरु

यस नगरपालिका भित्र बसोवास गर्ने स्थानीयवासी विभिन्न जातजातिहरुको एक समानको सौहाद्रपूर्ण बसोवास रहेको पाईन्छ । क्षेत्री, ब्राम्हण पहाडी, मगर, थारु, तामाङ्ग, नेवार, मुसलमान, कामी, यादव, राई, लिम्बु, गुरुङ्ग, दमाई/डोली, ठकुरी, तेली, चमार/हरिजन/राम, मेहता / कोईरी /कुशवाह, सन्यासी/दशनामी, धानुक, मुसहर, दुसाद/पासवान/पासी, सोनार, केवट, ब्राम्हण तराई, खतबनिया, घर्ती/भुजेल, मल्लाहा, कलवार, कुमाल, हजाम/ठाकुर, सुनुवार, सुढी, लोहार, तत्मा/तत्वा, खत्वे, धोवी, माभी, नुनिया, कुम्हार, दनुवार, हलुवाई, राजपुर, कायस्थ, बढही, मारवाडी, भागंड/धागर, बांतर/सरदार, बरही, राजभर, धिमाल, विन, गडेरी/भेदार, वयासी/शंख, कुलुगं, राजधोव, चामलिङ्ग, सरविरया, वान्तवा, थुलुङ्ग, देव, कविरथ, चन्द्रवंशी, अन्य दलित, जनजाति अन्य, अन्य तराई, पहिचान नखुलेको, प्रदेशी, अन्य आदिको मिश्रित बसोवास रहेको छ ।

प्रमुख मातृ भाषा

कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो जन्मपछि परिवारमा सबैभन्दा पहिले बोल्न सिकेको भाषालाई मातृ भाषा भनिन्छ । यहाँ बोलिने विभिन्न जातजातिहरुको भाषा नेपाली, मैथिली, तामाङ्ग, नेवार, लिम्बु, ऊर्दु, हिन्दी, खालिङ्ग, बंगाली, राई, भोजपुरी आदी रहेका छन् ।

धर्म

यस नगरपालिका भित्र बसोवास गर्ने स्थानीयवासी विभिन्न जातजातिहरुको एक समानको सौहाद्रपूर्ण बसोवास रहेता पनि यिनीहरुको आ-आफ्नै किसिमको धर्म तथा संस्कृति रहेका छन् । यहाँ धेरैजसो हिन्दु धर्मावलम्बीहरु रहेका छन् भने बुद्ध, किरात, क्रिस्चियन, जैन/शिख, मुस्लिम धर्मावलम्बीहरु रहेका छन् ।

संस्कार

जातिगत र साँस्कृतिक विविधता रहेको यस नगरपालिका बासिन्दाहरुको आ-आफ्नै किसिमको सामाजिक संस्कार रहेको । धेरै हिन्दु धर्म मान्नेको बाहुल्यता बढि भएकोले यिनीहरुले गर्ने प्रमुख संस्कार छटिमाईको पूजा, चौरचन, कुल पुजा, गोठ पुजा, व्रतबन्द, विवाह, काजकृया, वार्षिक काम, न्वारन, तिथी श्राद्ध, सोह्रस्राद्ध औशि, पूर्णिमा, सक्रान्ती, मसान्त, सत्यनारायणको पुजा, एकाह, होमहोमादी, यज्ञ, सप्ताह, रुद्रीपाठ, मलमास, सूर्य ग्रहण, चन्द्रग्रहण, कोशीपुजा आदि रहेका छन् ।

चाडपर्वहरु

प्रमुख चाडपर्व तथा मेलाहरुमा विजयादशमी, दिपावली, सोह्र स्राद्ध, रामनवमी, माघे सक्रान्ती, साउने सक्रान्ती, तिज, जनै पूर्णिमा, कृष्ण जन्माष्टमी, ईद/वकरईद, छट, चौरजन, फागु पूर्णिमा, बुद्धपूर्णिमा, ल्होछार तमु ल्होछार, क्रिसमस-डे, रईव जितिया, सिरुवा, कर्माधर्मा (प्रकृतिपूजा) आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वहरु हुन ।

सामाजिक वातावरण

यस नगरपालिकामा विभिन्न किसिमका जात, जाति, भाषा र धर्म भएको मानिसको बसोवास रहेको कारण जातिय विभिन्नता, भाषागत विभिन्नता तथा धार्मिक भिन्नता रहेता पनि सामाजिक स्थिरता तथा शान्तिपूर्ण वातावरण रहेको छ । विभिन्न चाडपर्वमा एक अर्काको (विपरीत धर्मावलम्बी) बिच लवाई खुवाईको परम्पराको सौहार्द्रताको प्रमाण रहेको कुरा स्थानीय बासिन्दाहरुको भनाई रहेको छ । यहाँका मानिसहरुले लगाउने विशेष लुगाफाटाहरु, पुरुषहरुले लगाउने विशेष दौरा सुरुवाल, कोर्ट पाइन्ट, सर्ट, कुर्था सलवार, धोती, गम्छा, गन्जी, र महिलाहरुले लगाउने साडी, चोलो, धोती, कुर्था सलवार, ल्याङ्गाचोलीका साथै सर्ट पाइन्ट लगायतका आधुनिक पहिरनहरु समेत लगाउने गरेका छन् ।

२. भौगोलिक स्वरूप: (भूवनावट, भिरालोपन, मैदान, आदि)

फैलावट	अक्षांश:-२६°२३' उत्तरदेखी २६°५५' उत्तर सम्मको बिचमा
	देशान्तर:-८७°५' पूर्वदेखी ८७°१६' पूर्वसम्मको बिचमा
पूर्वमा	धरान उप-महानगरपालिका
पश्चिममा	उदयपुर जिल्ला
उत्तरमा	धनकुटा जिल्ला
दक्षिणमा	रामधुनी नगरपालिका र भोक्राहा गा.पा. र कोशी गा.पा.
उचाई	समुन्द्र सतहवाट १५२ मिटर देखि ९१४ मी. सम्म
जम्मा क्षेत्रफल	२२२.०९ वर्ग कि.मी.
हावापानी	उष्ण र समसितोष्ण
वार्षिक औषत वर्षा	११४.३ मि.मि.
अधिकतम तापक्रम	३८ डिग्री सेन्टिग्रेड
न्यूनतम तापक्रम:-	१० डिग्री सेन्टिग्रेड भन्दा कम समेत

हाल कायम भएको राजनीतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

प्रदेश	संघीय गणतन्त्र नेपालको १ नं प्रदेश
नाम	बराहक्षेत्र नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, सुनसरी
जिल्ला	सुनसरी
अञ्चल	कोशी अञ्चल
विकास क्षेत्र	पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्र
वडा संख्या	११ (एघार)
केन्द्र	साविक महेन्द्रनगर गाविसको कार्यालय, चक्रघटी, सुनसरी
निर्वाचन क्षेत्र	साविक ६ (हाल १ र ४ नं.)

३. स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाहरुको विवरण

क्र.सं.	चाडपर्व	जात्रा	मेलाहरुको नाम	मनाईने महिना	तिथि	मनाउने जातजाति
१.	दशै	नौरथामा	दशैमेला	अशोज	नौरथा	हिन्दुहरु सबै
२.	सोह्र श्राद्ध	-	-	असोज	पूर्णिमा देखि औंशी सम्मन	"
३.	तिहार	-	-	कार्तिक	कृष्णपक्ष	"
४.	छटीमाईको पूजा	छटीमाई जात्रा	छटीमाईको मेला	कार्तिक र चैत्र	तृतिया	तराईबासी तथा अन्य
५.	तिज	-	-	भाद्र	पञ्चमी	हिन्दुहरु सबै
६.	कुशेऔंशी	-	-	भाद्र कृष्णपक्ष	औंशी	"
७.	कृष्णअष्टमी	कृष्णजात्रा	कृष्णजात्रा	भाद्र	कृष्णपक्षको अष्टमी	"
८.	जनैपूर्णिमा	-	-	श्रावण	पूर्णिमा	"
९.	नागपञ्चमी	-	-	श्रावण	पञ्चमी	"
१०.	साउने सक्रान्ती	-	-	श्रावण	श्रावण १ गत	"
११.	चैते दशै	-	-	चैत्र	नौरथा	"
१२.	माघे सक्रान्ती	-	-	माघ	माघ १ गते	"
१३.	हरिबोधनी एकादशी	एकादशी जात्रा	एकादशी मेला	कार्तिक	एकादशी	"
१४.	बत्ति बाल्ने औंशी	-	-	मंसिरमा	औंशी	"
१५.	बुद्ध जयन्ती	-	-	वैशाख	पूर्णिमा	"
१६.	महाशिवरात्री	शिवरात्री	शिवरात्री	फागुन	प्रतिपदा	"
१७.	स्वस्थानी व्रत	-	-	माघ	पूर्णिमा	"
१८.	ल्होसार	-	-	पौष/माघ	-	भोटे
१९.	योमरी पूर्णिमा	-	-	मंसिर	पूर्णिमा	नेवार समुदाय
२०.	ईद, बकरीद	-	-	असार	-	मुसलमान

२१.	-	-	सिरुवा /नव वर्ष मेला	वैशाख १ गते	-	
२३.	-	-	गढीवन मेला	वैशाख ३ गते	-	थारु समुदायले
२४.	-	-	ग्रामथान मेला	वैशाख २६ गते	-	थारु समुदायले
२५	-	-	कालीथान मेला	असोज	-	थारु समुदायले
२६			कोल मेला	वैशाख ७ गते		थारु समुदायले
२७	-	-	सालेवको सम्भानामा सिरुवा मेला	भाद्रको जितिया	-	थारु समुदायले
२८	-	-	सालेवको सम्भानामा सिरुवा मेला	वैशाख ७ गते	-	थारु समुदायले
३०	-	-	गणेश र कुमारको सम्भानामा सामर्थ्य मेला	कार्तिक पूर्णिमा	-	हिन्दुहरु सबै
३१	-	-	कोशी मेला	पौष पूर्णिमा	-	हिन्दुहरु सबै
३२	-	-	विवाह पञ्चमी मेला	मंसिर विवाह पञ्चमी	-	थारु समुदायले
३३	सिरुवा पर्व	-	नव-वर्ष	वैशाख १ गते	-	थारु समुदायले
३४	जितिया पर्व	-	-	भदौ-असोज	-	थारु समुदायले
३५	चौरचन पर्व	-	-	भदौ	-	थारु समुदायले
३६	कर्मा धर्मा पर्व	-	-	असोज	-	थारु समुदायले
३७	माघी पर्व	-	-	माघ १ गते	-	थारु समुदायले
३८	फगुवा पर्व	-	-	फाल्गुण	-	हिन्दुहरु सबैले

૩૯	ન્વાગી (ન્યહવાન) પર્વ	-	-	-	-	હિન્દુહરુ સબૈ
૪૦	રવિ (અઢતવારે) વ્રત પર્વ	-	-	-	-	રૈતાર-થારુ સમુદાયલે
૪૧	સોબેરાત પર્વ	-	-	-	-	-
૪૨	મોહરમ પર્વ	-	-	-	-	-

શ્રોત:-સ્થલગત સર્વેક્ષણ ૨૦૭૪ અનુસાર

४. पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्विक)

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरुको नाम	वडा नं.	स्थलको महत्व	दैनिक औसतमा आउने पर्यटकहरुको संख्या	कैफित
१	बराहक्षेत्रक्षेत्र धाम	वडा नं. १	धार्मिक पर्यटन	३० देखि ४० जना	
२.	प्राचिन हरिद्वार	वडा नं. १			
३.	छिन्नमस्ता मन्दिर	वडा नं. १			
४	औलिया बाबा मन्दिर	वडा नं. १	धार्मिक पर्यटन	३० देखि ४० जना	
५.	बेलाहा मन्दिर	वडा नं. ३			
६.	टेकाने पोखरी	वडा नं. ३	भ्रमणका लागि	२० देखि २५ जना	
७.	अमाहा पोखरी	वडा नं. ५	भ्रमणका लागि	२० देखि २५ जना	
८.	गिद्ध रेष्टुरेन्ट (संरक्षण)	वडा नं. ८	अवलोकनको लागि		
९.	कोशी टप्पु बन्यजन्तु आरक्ष	वडा नं. ९ र ११	अर्ना, विभिन्न जातीका चरा (चखेवा, गिद्ध, सारस) अजिंगर, डल्फिन, नीलगाई, चित्तल, मलाहा विरालो लगायतका विविध बन्यजन्तु र सप्तकोशी नदी अवलोकनका लागि	३० देखि ४० जना	
१०.	रामधुनी मन्दिर		सीमावर्ती धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्र	१० देखि ३० जना	रामधुनी न.पा. मा पर्ने
११	पिण्डेश्वर, विष्णुपादुका, दन्तकाली, बुढासुब्बा, पञ्चकन्या लगायतका मन्दिरहरु		सीमावर्ती धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्र		धरान उपमहा नगरमा पर्ने
१२	पवित्रेश्वर हिमगंगा माता				
१३.	सूर्यकुण्ड	१ नं.	ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

५. वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल हेक्टरमा	प्रतिशत	कैफियत
१	खेति योग्य जमिन	११२७०	१२.८८	
२	चरन क्षेत्र	१९८०	२.२६	
३	वनक्षेत्र	६९५२०	७९.४६	
४	भाडी	०	०	
५	अन्य	४७१५	५.३८	
जम्मा		८७४८५	१००	

श्रोत:-जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सुनसरी

६. सिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१.	सालैभर सिंचित	५००	
२.	मौसमी सिंचित	१००	
३.	कूल सिंचित क्षेत्रफल	४००	
४.	असिंचित जमिन	१६०	
५.	खेतियोग्य जमिन	४००	
६.	खेति गरिएको जमिन	४००	

श्रोत:-जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सुनसरी, सुनसरी मोरङ सिंचाई आयोजना

७. वन क्षेत्र/नर्सरी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	प्रतिशत	कैफियत
१.	सामूदायिक वन	१६	२२४९.३२	३८.०८%	
२.	कबुलियती वन	०	०	०	
३.	धार्मिक वन	०	०	०	
४.	सरकारी संरक्षित वन	१	३६५६.६४	६१.९१%	
५.	निजि वन	?			
५.	अन्य	०	०	०	
जम्मा			५९०५.९६	१००%	

श्रोत:-जिल्ला वन कार्यालय, सुनसरी

द. सरकारी/सार्वजनिक जग्गाहरुको विवरण (वन क्षेत्र)

क्र.सं.	जग्गा रहेको स्थान (साविक गा.वि.स.)	क्षेत्रफल वर्ग (हेक्टर)	कैफियत
१.	बराहक्षेत्रक्षेत्र	६९५.२६ हे	
२.	महेन्द्रनगर	११३७.२ हे	
३.	भरौल	१४१.७ हे	
जम्मा		१९७४.१६ हे	

श्रोत:-जिल्ला वन कार्यालय, सुनसरी

९. जनसंख्याको अवस्था (२०५८-२०६८)

क्र.सं.	विवरण	२०५८	२०६८
१.	जनसंख्या	-	७७४०७
२.	परिवार संख्या	-	१७५५२
३.	जनसंख्याको अनुपातिक वितरण	-	-
४.	औषत बृद्धिदर	-	-
५.	परिवारको औषत आकार	-	४.४१
६.	महिला पुरुष अनुपात (प्रति १०० जना पुरुष)	-	११७

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१०. वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

वडा नं.	घरपरिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	जनघनत्व	मुख्य वस्तीहरु
१.	१४४५	२८४६	३१५७	६००३	३४.२०	१७५.५२	
२.	१५६८	२९३५	३५६१	६४९६	१५.९३	४०७.७८	
३.	१६६५	३३८६	३९५०	७३३६	२१.९७	३३३.९०	
४.	११२०	२१९०	२५३२	४७२२	१३.९९	३३७.५२	
५.	१६४६	३३७१	४०३७	७४०८	१३.९४	५३१.४२	
६.	१४३३	२९२८	३३१९	६२४७	३०.५२	२०४.६८	
७.	२०१८	३९४६	४७९१	८७३७	९.६२	९०८.२१	
८.	१९८०	३९०९	४७३८	८६४७	२५.७७	३४९.०९	
९.	१५२५	३२६३	३७६५	७०२८	३०.६१	२२९.५९	
१०.	१६८१	३०९६	३९८१	७०७७	१४.६७	४८२.४१	
११.	१४७१	३६९१	४०१५	७७०६	१०.८४	७१०.८८	
जम्मा	१७५५२	३५५६१	४१८४६	७७४०७	२२२.०९	३४८.५३	

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

११. उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१.	५ वर्ष भन्दा मुनी	३३१३	३२९८	६६११	८.५४
२.	५-९ वर्ष सम्म	४४२३	४२८२	८७०५	११.२५
३.	१०-१४ वर्ष सम्म	५०७३	५००३	१००७६	१३.०१
४.	१५-१९ वर्ष सम्म	४२४९	४६३५	८८८४	११.४७
५.	२०-२४ वर्ष सम्म	२३७६	३८६६	६२४२	८.०६
६.	२५-२९ वर्ष सम्म	१८७४	३६०६	५४८०	७.०७
७.	३०-३४ वर्ष सम्म	१९०४	२८४९	४७५३	६.१४
८.	३५-३९ वर्ष सम्म	१९४०	२६९४	४६३४	५.९८
९.	४०-४४ वर्ष सम्म	१९१३	२२९७	४२१०	५.४३
१०.	४५-४९ वर्ष सम्म	१६५०	१९८७	३६३७	४.६९
११.	५०-५४ वर्ष सम्म	१६८५	१८७०	३५५५	४.५९
१२.	५५-५९ वर्ष सम्म	१४२९	१४२३	२८५२	३.६८
१३.	६०-६४ वर्ष सम्म	१२५४	१४०३	२६५७	३.४३
१४.	६५-६९ वर्ष सम्म	९१२	९६८	१८८०	२.४२
१५.	७०-७४ वर्ष सम्म	६८६	७३८	१४२४	१.८३
१६.	७५ वर्ष सम्म भन्दा माथी	८८०	९२७	१८०७	२.३३
जम्मा		३५५६१	४१८४६	७७४०७	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१२. आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको अवस्था

क्र.सं.	उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१.	० देखि १४	१२८०९	१२५८३	२५३९२	३२.८०
२.	१५ देखि ५९	१९०२०	२५२२७	४४२४७	५७.१६
३.	६० भन्दा माथी	३७३२	४०३६	७७६८	१०.०३
जम्मा		३५५६१	४१८४६	७७४०७	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१३. मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	नेपाली	१७४५३	२१५३५	३८९८८	५०.३६
२	मैथली	५७९०	६२०३	११९९३	१५.४९
३	थारु	१९९०	२३६१	४३५१	५.६२
४	तामाङ्ग	५७८	७०१	१२७९	१.६५
५	नेवार	६५२	७३९	१३९१	१.७९
६	मगर	९९४	१०८७	२०८१	२.६८
७	बान्तवा	११८१	१४२४	२६०५	३.३६
८	लिम्बु	१०१०	११८५	२१९५	२.८३
९	शेर्पा	८०	८६	१६६	०.२१
१०	हिन्दी	५०	३८	८८	०.११
११	चाम्लीङ्ग	३२१	३८१	७०२	०.९०
१२	माभी	६३३	६४८	१२८१	१.६५
१३	कुलुङ्ग	५०२	५२९	१०३१	१.३३
१४	याखा	६४	७२	१३६	०.१७
१५	थलाङ्ग	७९	८६	१६५	०.२१
१६	सम्प्राङ्ग	४९	५२	१०१	०.१३
१७	डोमी	८४	४२	१२६	०.०९
१८	राई	९८४	१२४८	२२३२	२.८८
१९	भोजपुरी	७७	९०	१६७	०.२१
२०	गुरुङ्ग	१०८	१३३	२४१	०.३१
२१	दनुवार	१७	९	२६	०.०३
२२	सुनुवार	९८	१३१	२२९	०.२९
२३	भुजेल	५२	६२	११४	०.१४
२४	पमा	६	५	११	०.०१
२५	मघाई	६	५	११	०.०१
२६	ऊर्दु	५११	४७८	९८९	१.२७
२७	उरांव/Uray	११५२	१३३९	२४९१	३.२१
२८	बंगला	५८१	६८२	१२६३	१.६३
२९	वाम्बुले	८	९	१७	०.०२
३०	नाचरिङ्ग	१०	१०	२०	०.०२

३१	वैंग	५८	१३	७१	०.०९
३२	कङ्गो	८	१२	२०	०.०२
३३	याम्फा / याम्फ ले	२७	३३	६०	०.०७
३४	लोहाराङ्ग	२१	२१	४२	०.०५
३५	संस्कृत	६	७	१३	०.०१
३६	खस	७	४	११	०.०१
३७	अन्य	२५५	२९०	५४५	०.७०
३८	थाहा नभएको	१०९	९६	२०५	०.२६
जम्मा		३५५६१	४१८४६	७७४०७	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१४. धर्मको आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	धर्म	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१	हिन्दु	६५८४६	८५.०६
२	बौद्ध	२३९	०.३०
३	इशलाम	१७२२	२.२२
४	किरात	८९००	११.४९
५	क्रिश्चियन	५५०	०.७१
६	प्रकृति	०	०
७	वन	०	०
८	जैन	०	०
९	बहाई	०	०
१०	सिख	६६	०.०८
११	उल्लेख नभएको	८४	०.१०
जम्मा		७७४०७	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१५. जातियताको आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	जातियता	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१	क्षेत्री	१७३०३	२२.३५
२	ब्राम्हण पहाडी	८३६३	१०.८०
३	मगर	३७७५	४.८७
४	थारु	४०४७	५.२२
५	तामाङ्ग	१८७९	२.४२
६	नेवार	२७९८	३.६१
७	मुसलमान	१७२२	२.२२
८	कामी	२६२७	३.३९
९	यादव	५३८	०.६९
१०	राई	७०८०	९.१४
११	गुरुङ्ग	५४३	०.७०
१२	दमाई/डोली	१२९४	१.६७
१३	लिम्बु	२५३०	३.२६
१४	ठकुरी	१३८	०.१७
१५	सार्की	७०४	०.९०
१६	तेली	८४८	१.०९
१७	चमार/हराईजन/राम	७३७	०.९५
१८	कोईरी/कुशवाह	७४०	०.९५
१९	कुर्मी	१८	०.०२
२०	सन्यासी/दशनामी	४१२	०.५३
२१	धानुक	१०८६	१.४०
२२	मुसहर	१८५७	२.३९
२३	दुशाद्/पासवान/पासी	१०९	०.१४
२४	शेर्पा	२३२	०.२९
२५	सोनार	१००	०.१२
२६	केवट	१६	०.०२
२७	ब्राम्हण तराई	३५६	०.४५
२८	खट्वनिया	३१३	०.४०
२९	घर्ती/भुजेल	५४०	०.६९
३०	मल्लाह	१४९	०.१९
३१	कलवार	७७	०.०९
३२	कुमाल	६६	०.०८

३३	हजाम/ठाकुर	२७३	०.३५
३४	सुनुवार	२३२	०.२९
३५	सुठी	२५४	०.३२
३६	तत्मा/तट्वा	१४१	०.१८
३७	खत्वे	४९०	०.६३
३८	धोवी	१२५	०.१६
३९	माभी	१८२०	२.३५
४०	नुनिया	३०	०.०३
४१	दनुवार	६५	०.०८
४२	हलुवाई	५३४	०.६८
४३	राजपुत	६६	०.०८
४४	कायस्थ	७५	०.०९
४५	माडवारी	१५९	०.२०
४६	भांगड/धागड	२६३४	३.४०
४७	धिमाल	२५१८	३.२५
४८	याख्वा	११९	०.१५
४९	बढही	४८	०.०६
५०	बंगाली	७८४	१.०१
५१	डोम	५८	०.०७
५२	वादी	५५	०.०७
५३	हलखोर	१२	०.०१
५४	कुलुङ्ग	९७५	१.२५
५५	खवास	१७५	०.२२
५६	साम्फु	३०	०.०३
५७	चाम्लीङ्ग	२८६	०.३६
५८	बान्तवा	५१९	०.६७
५९	थुलुङ्ग	८८	०.११
६०	वेड	१००	०.१२
६१	सम्प्राड	३६	०.०४
६२	लोहारुङ्ग	४२	०.०५
६३	अन्य	४१८	०.५४
६४	तराई अन्य	१४४	०.१८
६५	उल्लेख नभएको	८४	०.१०

६६	राजभर	२४	०.०३
६७	भोटे	२३९	०.३०
६८	गडेरी/वेदर	२०७	०.२६
६९	देव	१८	०.०२
७०	लोहार	२६	०.०३
७१	वन्टर/सरदार	११०	०.१४
७२	दलित अन्य	१९	०.०२
७३	विदेशी	१६	०.०२
७४	पन्जावी/शिख	६६	०.०८
७५	व्यासि / सन्क	९६	०.१२
७६	सर्वरिया	२००	०.२५
जम्मा		७७४०७	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१६. लिंग र उमेरका आधारमा घरमूलीको विवरण

लिंग	जम्मा							
		१४	१५-२५	२६-३६	३७-४७	४८-५८	५९-६९	७० देखि माथी
पुरुष	८९३८	०	३१७	३०००	३६२१	१५००	५००	०
महिला	८६१४	०	१४९	३७२२	२२९३	२२००	२५०	०
जम्मा	१७५५२	०	४६७	६७२२	५९१४	३७००	७५०	०

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१७. १० वर्ष र सो भन्दा माथिका महिला पुरुषहरुको पहिलो पटक विवाह गरेको उमेरको आधारमा जनसंख्या विवरण

लिंग	जम्मा	पहिलो पटक विवाह गरेको उमेर									
		१० वर्ष भन्दा मुनी	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५० देखि माथी
पुरुष	२६४६२	०	०	३८१७	२१४६	१७०९९	३४००	०	०	०	
महिला	३११४९	०	०	४२१३	३५५३	१९९६१	३४२२	०	०	०	
जम्मा	५७६११	०	०	८०३०	५६९९	३७०६०	६८२२	०	०	०	

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१८. अपांगताको आधारमा जनसंख्या (poulation by disability)

क्र.सं.	अपाङ्गताहरुको विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	अपाङ्ग नभएका	३४६४३	४१०८५	७५७२८	९७.८३
२	शारीरिक अपाङ्ग	३६४	२४३	६०७	०.७८
३	आखा कम देख्ने	१४८	११५	२६३	०.३३
४	कान नसुन्ने	१२९	१३४	२६३	०.३३
५	पुरै आखा नदेख्ने	१७	१४	३१	०.०४
६	बोल्ल नसक्ने	१०३	१०४	२०७	०.२६
७	मानसिक रोगी	७०	५८	१२८	०.१६
८	वौद्धिक अपाङ्ग	२२	२३	४५	०.०५
९	सबैखाले अपाङ्ग	६५	७०	१३५	०.१७
जम्मा		३५५६१	४१८४६	७७४०५	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१९. छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी संख्या

क्र.सं.	घरको छानाको प्रकार	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१	फुस तथा खरले छाएको	५१६०	२९.३९
२	जस्ता/च्यादरले छाएको	११५७७	६५.९५
३	टायल तथा ढुङ्गा (slate)छाएका	७५	०.४२
४	आर सि.सि.	५००	२.८४
५	काठले छाएका	४०	०.२२
६	माटोले छाएका	०	०
७	अन्य	४८	०.२७
८	उल्लेख नभएको	१५२	०.८६
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२०. स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको वसोवासको अवस्था

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	निजी	१६४८२	९३.८९
२	भाडामा	५४६	३.११
३	संस्थागत	१७४	०.९९
४	अन्य	३५०	१.९९
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२१. खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	खानेपानीको श्रोतहरु	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	टयुबेल/हेन्डपम्प	१३३६७	७६.१५
२	ढाकिएको ईनार/ कुवा	३०३	१.७२
३	नढाकिएको ईनार/ कुवा	५३५	३.०४
४	पाईप धारा	२७५६	१५.७०
५	खोला तथा झरनाको पानी	१५२	०.८६
६	मुलको पानी	९१	०.५१
७	अन्य	२७१	१.५४
८	उल्लेख नभएको	७७	०.४३
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२२.इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	दाउरा	१४०४९	८०.०४
२	सन्ठी गाईको गोबरवाट बनाईएको गुईठा	११३९	६.४८
३	मट्टीतेल	१२६	०.७१
४	एल पि.ग्यास	१३६६	७.७८
५	बायो ग्यास	७६३	४.३४
६	विजुली	३१	०.१७
७	अन्य	११	०.०६
८	उल्लेख नभएको	६७	०.३८
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२३.बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	विजुली	१४०२२	७९.८८
२	मट्टीतेल	३०५४	१७.३९
३	सोलार	२२८	१.२९
४	वायोग्यास	५२	०.२९
५	अन्य	११६	०.६६
६	उल्लेख नभएको	८०	०.४५
जम्मा		१७५५२	१००

२४.उपलब्ध सेवा सुविधाको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	सेवा सुविधाको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	कुनै सेवा सुविधा नभएका	१८४०	२.८९
२	कम्तीमा एउटा सुविधा भएका	१५५४४	२४.४९
३	रेडियो भएका	७५२२	११.८५
४	टि.भि. भएका	९७२२	१५.३२
५	केवल लाइन जोडेका	१४०१	२.२०
६	कम्प्युटर भएका	४१४	०.६५
७	इन्टरनेट सुविधा भएका	७८	०.१२
८	टेलिफोन भएका	३८६	०.६०
९	मोवाईल	१२२७२	१९.३४
१०	गाडी भएका	११३	०.१७
११	मोटर साइकल भएका	१२६१	१.९८
१२	साइकल	११९९८	१८.९०
१३	अन्य साधन	१३५	०.२१
१४	फ्रिज	५९९	०.९४
१५	उल्लेख नभएका	१६८	०.२६
जम्मा		६३४५३	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२५. शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	शौचालय प्रयोग	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	चर्पी नभएको	५७४५	३२.७३
२	फल्स भएको शौचालय	७७४६	४४.१३
३	साधारण शौचालय	३९८२	२२.६८
४	उल्लेख नभएको	७९	०.४५
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२६. बसाई सराई सम्बन्धी विवरण

वसाई सराई विवरण	जम्मा	मुख्य जिल्लाहरु
न.पा. भित्र आएका	३७१	उदयपुर, धनकुटा, संखुवासभा, तेह्रथुम, भोजपुर
न.पा. बाट गएका	३६१	जिल्ला भित्र इटहरी, इनरुवा, धरान तथा जिल्ला बाहिर मोरङ, काठमाण्डौ
जम्मा	७३२	

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी (२०७४ असार)

२७. खाद्यन्न आत्मनिर्भरताको अवस्था

क्र.सं.	खाद्यन्न उपलब्धताको आधारमा परिवार संख्याको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	३ महिनाभन्दा कम खान पुग्ने परिवार	१९५४	११.१३
२	४-६ महिना खान पुग्ने परिवार	१८६५	१०.६२
३	७-९ महिना खान पुग्ने परिवार	३६१५	२०.५९
४	१०-१२ महिना खान पुग्ने परिवार	७९४०	४५.२३
५	आफ्नो खेतवारीको उत्पादनबाट खान पुगेर बेच विखन गर्ने परिवार	२१७८	१२.४०
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२८. स्वामित्वको प्रकारको आधारमा घरमूली सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व भएका	१६४८१	९३.८९
२	जग्गामा मात्रै स्वामित्व भएका	१७५	०.९९
३	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व नभएका	५४६	३.११
४	उल्लेख नभएका	३५०	१.९९
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२९. भू-स्वामित्वको सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	स्वामित्व भएका	१६४८१	९३.८९
२	स्वामित्व नभएका	५४६	३.११
३	आफ्नो जग्गा अरुलाई कमाउन दिएको	१७५	०.९९
४	अरुको जग्गा कमाउने	०	०
५	उल्लेख नभएको	३५०	१.९९
जम्मा		१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

३०. परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण		जम्मा घरधुरी	प्रतिशत
	पहाड (रोपनी)	तराई (कठ्ठा)		
१		२ कठ्ठा भन्दा कम	४३	०.२४
२		२ देखि ५ कठ्ठा सम्म	४०५५	२३.१०
३		६ देखि १० कठ्ठा सम्म	१०५००	५९.८२
४		२० कठ्ठा भन्दा माथी	२१९५	१२.५०
५		जग्गा नै नभएको	५४६	३.११
		थाहा नभएको	२१३	१.२१
जम्मा			१७५५२	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

३१. आर्थिक वर्ष ०७३/०७४ को पञ्जिकरणको विवरण

क्र.सं.	विवरण	०७३/०७४को	महिला	पुरुष
१	जन्म दर्ता	२३५०	११४४	१२०६
२	मृत्यु दर्ता	४९४	२२५	२६९
३	सम्बन्ध विच्छेद	१२	-	-
४	बसाईसराई	७३२	-	-
५	विवाह दर्ता	९९५	-	-
जम्मा		४५८३		

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

३२. आर्थिक वर्ष ०७३/०७४ मा नागरिकता तथा अन्य सिफारिसहरुको विवरण

क्र.सं.	विवरण	सिफारिस संख्या	कैफियत
१	नागरिकता सिफारिस	१३२५	
२	नाता प्रमाणीत	५२८	
३	अन्य सिफारिस	७२०१	
४	नक्शापास संख्या	-	प्राप्त नभएको

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

३३. जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१	जेष्ठ नागरिक (७० वर्षमाथी)		
	महिला	१०१०	
	पुरुष	१४८५	
	जम्मा	२४९५	
२	जेष्ठ दलित (६० वर्षमाथी)		
	महिला:-	३०४	
	पुरुष:-	३०७	
	जम्मा	६११	
३	कुल एकल महिला	२९२६	
४	जम्मा पूर्ण अपाङ्ग	११०	
	महिला:-	४६	
	पुरुष:-	६४	
५	जम्मा आंशिक अपाङ्ग	१४३	
	महिला:-	५९	
	पुरुष:-	८४	

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

३४. वडा अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरुको विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक			दलित जेष्ठ नागरिक			एकल महिला	पुर्ण अपांग			आंशिक अपांग			कुल जम्मा
	म	पु	ज	म	पु	ज	।	म	पु	ज	म	पु	ज	
१	९०	१४८	२३८	१५	१६	३१	२५७	३	३	६	१०	११	२१	५५३
२	१००	११०	२१०	२३	२१	४४	२४९	१	३	४	१६	१६	३२	५३९
३	६४	१०२	१६६	३२	३६	६८	२२४	४	१०	१४	०	०	०	४७२
४	४९	६२	१११	२२	१५	३७	१६८	६	२	८	१	१	२	३२६
५	४३	८०	१२३	२२	१७	३९	२८८	४	५	९	०	१	१	४६०
६	१००	१२३	२२३	१३	१३	२६	३३९	२	९	११	१	८	९	६०८
७	१८१	२१६	३९७	४५	३७	८२	४२३	५	५	१०	१४	१६	३०	९४२
८	१३३	२६१	३९४	५६	५४	११०	३६४	११	१५	२६	४	१४	१८	९१२
९	६८	९३	१६१	१५	१०	२५	२२३	३	४	७	६	५	११	४२७
१०	११७	१७९	२९६	१८	२४	४२	२९३	३	४	७	७	९	१६	६५४
११	६५	१११	१६६	४३	६४	१०७	९८	४	४	८	०	३	३	३८२
जम्मा	१०१०	१४८५	२४९५	३०४	३०७	६११	२९२६	४६	६४	११०	५९	८४	१४३	६२७५

श्रोत:-बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

३५. वार्षिक कार्यक्रमबाट लक्षित कार्यक्रमतर्फ भएको विनियोजन तथा खर्चको अवस्था

आर्थिक वर्ष	लक्षित कार्यक्रम	विनियोजित रकम	खर्च रकम
	महिला		
	बालबालिका		
	दलित जनजाति वा सीमान्तकृत		
	अन्य		

साविक गा.वि.स. हरूले विगत आ.व. हरूमा शुत्रमा आधारित भई महिलाको लागि १० प्रतिशत, बालबालिकाको लागि १० प्रतिशत तथा दलित, जनजाति तथा सीमान्तकृत समुदायको लागि १५ प्रतिशत बजेट विनियोजन भई सोही अनुसार खर्च गर्ने गरिएको ।

श्रोत:-बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

३६. शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

विवरण	सरकारी	सामूदायिक	निजी विद्यालय	कुल
प्रा.वि.	२७		१०	३७
नि.मा.वि.	१२		४	१६
मा.वि.	१०		११	२१
उ.मा.वि.	५		०	५
क्याम्पस	२		०	२
वेद विद्याश्रम	१		०	१
मदरशा	४		०	४
अन्य	प्राविधिक शिक्षालय	१		१
	सीप विकास तालिम केन्द्र			
	सामूदायीक बालविकास केन्द्र			नयाँ संरचना अनुसार राख्ने

श्रोत:-जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरी

३७. विश्वविद्यालय तथा कलेजहरुको विवरण

क्र.सं.	कलेजको नाम	सञ्चालित कार्यक्रम तथा तह	विद्यार्थी संख्या
१.	महेन्द्र मा.वि (सप्तकोशी बहुमुखी क्याम्पस समेत संचालन)	स्नातकसम्म	७८५
२.	आदर्श मा.वि. (आदर्श बहुमुखी क्याम्पस समेत संचालन)		८६१

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरी

३८.५ वर्ष र सो भन्दा माथीको साक्षरताको आधारमा जनसंख्या विवरण

लिंग	५ वर्ष र ५ वर्ष भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्याको अवस्था			
		लेख्न र पढ्न सक्ने	पढ्न मात्रै सक्ने	पढ्न लेख्न नसक्ने	थाहा नभएको
जम्मा	७०७९६	४८९४१	१५१६	२०३१९	२०
पुरुष	३२३४८	२५२५०	६९६	६२९८	४
महिला	३८५४८	२३६९१	८२०	१४०२१	१६

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

३९. विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राहरुको विवरण (संख्या उल्लेख गर्ने)

तह	सरकारी विद्यालय				नीजि विद्यालय				कुल जम्मा
आधारभु त	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	
	१	६३५	६८९	१३२४	१	५४४	४४२	९८६	२३१०
	२	५५९	६११	११७०	२	४०६	३४५	७५१	१९२१
	३	५९९	६२४	१२२३	३	४२०	३०५	७२५	१९४८
	४	५६४	६०८	११७२	४	४४५	३४२	७८७	१९५९
	५	६७१	६८६	१३५७	५	३८४	२६७	६५१	२००८
	६	६५४	७९२	१४४६	६	३६६	२४२	६०८	२०५४
	७	६८१	७३७	१४१८	७	३२०	२४१	५६१	१९७९
	८	७०२	७६८	१४७०	८	३२०	१९३	५१३	१९८३
माध्यमिक	९	६९९	७४४	१४४३	९	२३९	१७८	४१७	१८६०
	१०	५९५	७४०	१३३५	१०	१६९	१३४	३०३	१६३८

श्रोत:-जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरी

४०. ५ वर्ष र सो भन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था

क्र.सं.	विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१.	प्ले ग्रुप	११०४	९७७	२०८१	४.१६
२.	प्रा.वि (१-५) सम्म	९६६१	८८६८	१८५२९	३७.१२
३.	नि.मा.वि (६-८) सम्म	५३४०	५३१२	१०६५२	२१.३४
४.	मा.वि (९-१०) सम्म	३२५७	३२३६	६४९३	१३.००
५.	एस.एल.सि. वा सोसरह	३०१३	३१४५	६१५८	१२.३३
६.	उ.मा.वि.(१० र ११) वा	९४४	६६८	१६१२	३.२२
७.	स्नातक वा सोसरह	३३५	९५	४३०	०.८६
८.	स्नातकोत्तर वा सोसरह	७७	११	८८	०.१७
९.	अन्य	०	२	२	०.०४
१०.	अनौपचारिक शिक्षा हासिल	१९७५	१७८८	३७६३	७.५३
११.	तह नखुलेको	५०	५०	१००	०.२०
	जम्मा	२५७५६	२४१५२	४९९०८	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४१. कुल साक्षरता दरमा महिलाहरुको हिस्सा

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कूल साक्षरता दर	-	६९.१३
पुरुष साक्षरता दर	-	७८.३०
महिला साक्षरता दर	-	६१.४६

श्रोत:-राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४२. वडा अनुसार साक्षरता प्रतिशत

साविकको गाविस	साक्षरता दर औषतमा		जम्मा
साविकको बराहक्षेत्रक्षेत्र (१-९) हालको १ नं. २ नं. वडा	महिला	६८.०२	७५.६८
	पुरुष	८४.६९	
	दलित	०	
	जनजाति	०	
	अन्य जाति	०	
साविकको गाविस	साक्षरता दर औषतमा		जम्मा
भरौल (१-९) हालको ३, ४ र ५ नं. वडा	महिला	५९.९४	६७.४६
	पुरुष	७६.४२	
	दलित	०	
	जनजाति	०	
	अन्य जाति	०	
साविकको गाविस	साक्षरता दर औषतमा		जम्मा
महेन्द्रनगर (१-९) हालको ६, ७ र ८ नं. वडा	महिला	६५.४६	७२.८५
	पुरुष	८१.८३	
	दलित	०	
	जनजाति	०	
	अन्य जाति	०	

साविकको गाविस	साक्षरता दर औषतमा		जम्मा
प्रकाशपुर (१-९) हालको ९ र १० नं. वडा	महिला	५८.७५	६६.७८
	पुरुष	७६.७८	
	दलित	०	
	जनजाति	०	
	अन्य जाति	०	
साविकको गाविस	साक्षरता दर औषतमा		जम्मा
मधुवन (१-९) हालको ११ नं. वडा	महिला	४६.४९	५५.३५
	पुरुष	६५.०१	
	दलित	०	
	जनजाति	०	
	अन्य जाति	०	

श्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४३. विद्यालहरुमा शौचालयको विवरण

जम्मा विद्यालय संख्या	शौचालयको किसिम (संख्यामा उल्लेख गर्ने)					जम्मा
	सामान्य, सबैले प्रयोग गर्ने किसिमको	शिक्षक शिक्षिकाका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	छात्राछात्रका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	अपाङ्गका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	शौचालय नभएको	
७९	१५८	१५८	१५८	०	०	५५३

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

४४. तहगत शिक्षक बिबरण (सामुदायीक विद्यालय)

तह	स्वीकृत दरवन्दीमा कार्यरत						परियोज ना		राहत दरवन्दीमा कार्यरत			नीजि श्रोतमा			एन्ट्रु मा			तालिम प्राप्त शिक्षक संख्या	कूल जम्मा	
	म.	पू.	जम्मा	स्थायी		अस्थायी														
				म	पु	म	पु	म	पु	म	पू	जम्मा	म.	पू	जम्मा	म.	पू	जम्मा		
प्रा.वि.			१८८									६९								२५७
नि.मा. वि.			६४									२३								८७
मा.वि			४१									११								५२
उ.मा.वि.			६									५								११
जम्मा			२९९									१०८								४०७

श्रोत:-जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरी

४५. शिक्षक तथा कक्षा कोठाको पर्याप्तता

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी संख्या	कैफियत
	आधारभूत विद्यालय		
१	बराहक्षेत्रक्षेत्र प्रा.वि.	३१	
२	भगवती प्रा.वि.	६७	
३	वि.पि प्रा.वि.	४८	
४	जलदेवी नि.मा.वि.	१९६	
५	कौशिका नि.मा.वि.	२३९	
६	पञ्चकन्या प्रा.वि.	६३	
७	पंखवती प्रा.वि.	३६	
८	सिंहदेवी प्रा.वि.	३५	
९	सिंहदेवी प्रा.वि.	५३	
१०	सुर्यकुण्ड नि.मा.वि.	९४	
११	नि.मा.वि विद्यालय	१५१	
१२	भगवती प्रा.वि.	१३३	
१३	वी.पी प्रा.वि.	९४	
१४	जाल्पा प्रा.वि.	१३८	
१५	जनता नि.मा.वि.	२६४	
१६	मिलिजुली नि.मा.वि	२६८	
१७	रामजानकी प्रा.वि	११०	
१८	शारदा प्रा.वि	३३	
१९	भगवान राम नि.मा.वि	१८५	
२०	धनजीत नि.मा.वि	२६३	
२१	कर्णघण्टा देवी प्रा.वि	१५९	
२२	बालसेवा प्रा.वि	८२	
२३	हनुमान भोडा प्रा.वि	५४	
२४	जनता नि.मा.वि	३३७	
२५	प्रा.वि. बाङ्गे	१६७	
२६	रामधुनि प्रा.वि.	२१	
२७	सप्तकोशी प्रा.वि.	७३	
२८	शिशु ज्योति नि.मा.वि	१७६	

२९	सुनसरी नि.मा.वि	३२७	
३०	सुनसरी रामधुनि प्रा.वि	३२	
३१	भगवती नि.मा.वि	१८३	
३२	ज्ञान ज्योति प्रा.वि	८८	
३३	हुल्कु प्रा.वि.	५४	
३४	कौशिका प्रा.वि. सानोचौरी	१२५	
३५	नवदुर्गा प्रा.वि.	१०७	
३६	प्रकाश सुनिल प्रा.वि.	४७	
३७	रामधुनि प्रा.वि.	६६	
३८	रामनक्षेदी पाल प्रा.वि.	६२	
३९	श्री जंगा उक्सिंड नेसम हिम बहुभाषिक प्रा.वि.	७३	
४०	जनता नि.मा.वि, शुक्रबारे	१५४	
४१	भानु नि.मा.वि	११०	
४२	प्रभात विद्या मन्दिर	११५	
४३	सप्तकोशी विद्या मन्दिर नि.मा.वि	२६८	
४४	सुविधा स्कूल	९६	
माध्यमिक विद्यालय			
१	औलिया मा.वि.	३६६	
२	जगन्नाथ डेढराज जनता उ.मा.वि	११३७	
३	सरस्वती मा.वि	२७६	
४	जनता उ.मा.वि	८९०	
५	मोहन मा.वि	२९४	
६	वसन्तऋतु मा.वि	५४६	
७	जनक मा.वि	२५३	
८	कोशी मा.वि	६३१	
९	महेन्द्र मा.वि	११४७	
१०	प्रकाश उ.मा.वि.	७६२	
११	सरस्वती मा.वि.	६४३	
१२	बराहक्षेत्र राइजिड स्टार ईडलिस स्कूल	४५८	
क्याम्पस			
१	आर्दश उ.मा.वि.	८६१	
२	महेन्द्र उ.मा.वि	७८५	

	निजी विद्यालय		
१	हिमालयन ईडलिस बोडिड स्कूल	४२७	
२	इरिस बराहक्षेत्र एकेडेमी	७०	
३	भरौल बाल मन्दिर ईडलिस बोडिड स्कूल	२४९	
४	डिभाइन लाईट एकेडेमि	१६३	
५	मन्टेस्वरी ईडलिस बोडिड स्कूल	७९	
६	मुन बिन एकेडेमी	५०७	
७	ओडिपस ईडलिस स्कूल	१९१	
८	पिसफुल ईडलिस बोडिड स्कूल	९१	
९	शिदार्थ मेमोरियल ईडलिस बोडिड स्कूल	५२७	
१०	बन्देलाल ईडलिस बोडिड स्कूल	-	
११	मधु सन बिन ईडलिस बोडिड स्कूल	३८	
१२	माउण्ट भिउ ईडलिस बोडिड स्कूल	१७०	
१३	चिल्डेन हार्ट एकेडेमी	९३	
१४	मर्निड स्टार ईडलिस बोडिड स्कूल	१०१२	
१५	ओसिन ईडलिस बोडिड स्कूल	५८	
१६	रातो गुराँस ईडलिस बोडिड स्कूल	१७९	
१७	सुनसरी गार्डेन ईडलिस बोडिड स्कूल	४५९	
१८	सुनसरी स्टार एकेडेमी	३८	
१९	द स्काईल्याब एकेडेमी	१०१	
२०	डोवर ईडलिस स्कूल	२६०	
२१	जय सप्तकोशी ईडलिस एकेडेमी	२२१	
२२	राजाबास ईडलिस बोडिड स्कूल	४१९	
२३	सनसाईन ईडलिस बोडिड स्कूल	४२७	
	मदरशा		
१	मदरशा नुरुल इमान प्रा.वि	२३७	
२	मुक्तब तफ्हीमुल कुरान	१४७	
३	मदरशा नुरुल इमान	५६	
४	तालेमुल कुरान मदरशा	६६	
	वेद विद्याश्रम		
१	राधा कृष्ण संस्कृत वेद विद्याश्रम	६५	

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरी

४६. विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	संख्या	वेड संख्या
१.	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	०	
२.	सरकारी अस्पताल	०	
३.	प्रसुती गृह	०	
४.	बाल अस्पताल	०	
५.	आयुर्वेद अस्पताल	१	
६.	प्राकृतिक चिकित्सा	०	
७.	स्वास्थ्य चौकी	३	
८.	उप-स्वास्थ्य चौकी	०	
९.	प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र	२	
१०.	निजि अस्पताल	२	
११.	फार्मसी	२५	
१२.	चिकित्सक संख्या	६	
१३.	चिकित्सक अनुपात	२	
१४.	क्लिनिक	२४	
१५.	बर्थिङ सेन्टर:	४	
१६.	पोलि क्लिनिक	५	
१७.	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने प्रतिशत	०	
१८.	दक्ष स्वास्थ्यकर्मी बाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत	०	
१९.	सुडेनीवाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत:	०	
२०.	भिसीटी केन्द्र संख्या:	०	
२१.	महिला स्वयम सेविका संख्या:	१२०	
२२.	टि.बी. उपचार केन्द्र:	५	
२३.	परिवार नियोजन का ५ विधी र ३ विधीको सेवा उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था संख्या:	०	
२४.	बि.ओ.सी.(आधारभुत):	०	
२५.	सि.ई.ओ.सी.(अपरेसन सेवा) उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	०	
२६.	गर्भवती जाँच पहिलो पटकको प्रतिशत:	४५ %	
२७.	गर्भवती जाँच चौथो पटक सम्मको प्रतिशत:	३५ %	
२८.	सुत्केरी पश्चात जाच गराउन आउने प्रतिशत:	५ %	
२९.	औसत आयु १०० वर्ष महिला ८५ वर्ष, पुरुष ७५वर्ष		

श्रोत:-जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, सुनसरी

४७. खोप सेवाको विवरण

क्र.सं.	विवरण	आ.व.०७१/०७२	आ.व.०७२/०७३	आ.व.०७३/०७४
		संख्या	संख्या	संख्या
१	वि.सि.जि.	१२१८	१३७९	१३८७
२	डि.पि.टि.	१२१०	१४१४	१४६०
३	हेपाटाइटिस “वि”	१२१०	१४१४	१४६३
४	दादुरा	११७२	१३६२	१३५३
५	पोलियो ३	१२१०	१४१०	१४५९
६	टि.टि (गर्भवती महिला)	१०५५	११९२	१२७१

श्रोत:-जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, सुनसरी

४८. खोप सेवा छोडने बालबालिकाको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	आ.व.०७१/०७२	आ.व.०७२/०७३	आ.व.०७३/०७४
		संख्या	संख्या	संख्या
१	वि.सि.जि. र दादुरा	०	०	०
२	डि.पि.टि/ हेपटाइटिस वि./ एच.आइ.भि १ र डि.पि.टि / हेपटाइटिस वि./ एच.आइ.भि. ३	०	०	०
३	खोप नलगाएका बालबालिका	०	०	०

श्रोत:-जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, सुनसरी

४९. विगत ३ वर्षहरूको पोषणको अवस्था

सुचकांकहरू	आ.व.०७१/०७२	आ.व.०७२/०७३	आ.व.०७३/०७४
५ वर्ष भन्दा मुनिको बृद्धि अनुगमन (पटक)	१७२४	२००८	२२२५
गर्भवती महिलाहरूका लागि आइरन चक्की वितरण (जना)	११६४	१५०७	१४५८
गर्भवती महिलाहरूले प्राप्त गरेको जुकाको औषधी (जना)	११६४	१५०७	१४५८
सुत्केरी भएका महिलाहरूका लागि भिटामिन ए वितरण (जना)	४९८	७६६	४३६
६ महिना देखि ५ वर्षसम्मका वच्चाहरूलाई खुवाएको भिटामिन ए (जना)	४२७९	४३०३	४४१०
१ देखि ५ वर्ष सम्मका वच्चाहरूलाई खुवाएको जुकाको औषधी (जना)	५१६७	३७४०	५०२८

श्रोत:-जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, सुनसरी

५०. कुपोषणको अवस्था

लिंग	संख्या	कैफियत
बालक	२	
बालिका	३	
जम्मा	५	

श्रोत:-जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, सुनसरी

५१. कामदारको रुपमा घर/परिवारबाट घर बाहिर गएका बालबालिकाहरुको विवरण

लिंग	संख्या
बालिका	२१०
बालक	३४५
जम्मा	५५५

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

५२. श्रमिक बालबालिकाको प्रकार

क्र.सं.	कामदारको विवरण	संख्या	प्रातिशत
१.	घरेलु कामदार	५००	९०.०९
२.	होटल तथा रेष्टुरेण्ट	३०	५.४
३.	उद्योग तथा व्यवसाय	५	०.९
४.	अन्य	२०	३.६
जम्मा		५५५	१००

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

५३. बालबालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धी विवरण

घटना विवरण	घटना संख्या	घटना घटेको स्थल	उजुरी परेको संख्या	पीडित बनाइएका बालबालिकाको संख्या			उद्धार गरिएका बालबालिकाहरुको संख्या		
				बालिका	बालक	जम्मा	बालिका	बालक	जम्मा
अपहरण	१६	सुनसरी जिल्ला	१६	०	१	१	१	०	१
हत्या	९		९	०	०	०	०	०	०

श्रोत:-जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सुनसरी

५४. स्वास्थ्य सम्बन्धी सूचकांकहरु

सूचक	राष्ट्रियस्तरमा	नगरपालिका स्तरमा	कैफियत
शिशु मृत्युदर	-	०%	
कुपोषणको अवस्था	-	०%	
चर्पीमा पहुँच भएको जनसंख्या	-	९५%	
औषत स्वास्थ्य क्षमता सूचकांक	-	७५%	

श्रोत:- नेपाल मानव विकास प्रतिववेदन, २०१४ अनुसार

५.५. बालविकास केन्द्रको विवरण

वडा नं.	बाल विकास केन्द्रको जम्मा	भर्ना भएका बालबालिका		जम्मा
		बालक	बालिका	
१,२	१६	८५	१०७	१९२
३,४,५	१८	७२	९३	१६५
६,७,८	२५	२३०	२००	४३०
९, १०	१५	९१	१२९	२२०
११	१०	८४	१२६	२१०
जम्मा	८४	५६२	६५५	१२१७

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरी

५६. बाल सञ्जालको अवस्था

वडा नं.	बाल विवरण	सदस्य संख्या					जम्मा
		लैंगिक आधार		सामाजिक आधार			
		बालक	बालिका	दलित	जनजाति	अन्य	
१, २	बराहक्षेत्रक्षेत्र	७	८	४	७	४	१५
३, ४,	भरौल	८	५	२	२	८	१३
६, ७,	महेन्द्रनगर	७	५	३	६	३	१२
९, १०	प्रकाशपुर	१३	१२	३	१२	१०	२५
११	मधुवन	७	६	३	६	४	१३
जम्मा		४२	३६	१५	३३	२९	७८

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

५७. बालक्लबहरुको विवरण

समुदायमा आधारित बालक्लबहरु				विद्यालयमा आधारित बालक्लबहरु			
बालक्लवको कूल संख्या	बालिका सदस्य	बालक सदस्य	जम्मा	बालक्लवको कूल संख्या	बालिका सदस्य	बालक सदस्य	जम्मा
९	१०६	१०९	२१५	२०	२११	२१७	४२८

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४

५८. वडागत बालक्लवहरुको विवरण

वडा नं.	बालिका सदस्य संख्या			जम्मा	बालक सदस्य संख्या			जम्मा	कुल जम्मा
	दलित	जनजाति	अन्य		दलित	जनजाति	अन्य		
१	१	३	१	६	१	३	१	५	११
२	२	४	४	१०	२	६	४	१२	२२
३	४	१२	६	२२	६	१८	६	३०	५२
४	५	३	४	१२	५	५	४	१४	२६
५	९	१०	५	२४	१०	१२	६	२८	५२
६	९	१०	११	३०	६	९	७	२२	५२
७	३	२०	१०	३३	४	१७	६	२७	६०
८	५	४	७	१४	६	४	८	१८	३२
९	७	२१	१०	३८	६	१८	१३	३७	७५
१०	१९	५५	२१	९५	२१	५१	३३	१०५	२००
११	११	१४	७	३२	८	१२	८	२८	६२
जम्मा	७५	१५६	८६	३१७	७५	१५५	९६	३२६	६४३

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

५९. बालक्लव तथा बाल समूहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	समितिको नाम	लिंग		जम्मा
		बालक संख्या	बालिका संख्या	
१.	जागरण नेपाल	१५	१०	२५
२.	प्लान नेपाल	१३	१२	२५

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६०. जिल्ला बाल कल्याण समितिमा दर्ता भई न.पा.अन्तर्गत रहेका बालक्लवहरुको संख्या:- १६
हालसम्म दर्ता भएको ।

६१. जन्मदर्ता भएका बालबालिकाको संख्या

आ.वं.	कुल जन्म दर्ता संख्या			कैफियत
	बालिका	बालक	जम्मा	
अघिल्लो आ.व.	११४४	१२०६	२३५०	
चालु आ.व.	-	-	-	

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

६२. महिला हिंसा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	घरेलु हिंसावाट पिडित	१२०	जिल्लाको कुल तथ्याङ्क
२.	सौता रहेको	१०	
३.	वेचविखनमा परेको	१६	
४.	श्रीमानवाट पिडित	१४६	
५.	द्वन्द्ववाट पिडित	०	
६.	सामाजिक कुरिती लगाईएका	५	

श्रोत:- जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सुनसरी

६३. वातावरण तथा सरसफाई

- सार्वजनिक शौचालय- ३ वटा
- फोहोरपानी प्रशोधनशाला- छैन
- पीउने पानी प्रशोधनशाला-छैन
- ल्याण्डफिल साईट- छैन
- सरसफाई व्यवस्थापन सवारी साधनको अवस्था- छैन
- बायोग्यास प्लान्ट-२५० वटा
- फोहोरमैला उत्पादन (प्रतिदिन) ४५ प्रतिशत
- जैविक फोहोर ७५ प्रतिशत
- प्लाष्टिक २५ प्रतिशत
- कागज २० प्रतिशत
- शिशा १५ प्रतिशत
- धातु १२ प्रतिशत
- छाला र रवर ८ प्रतिशत
- अन्य २५ प्रतिशत
- सरसफाई मजदुर संख्या छैन
- स्यानिटरी ल्याण्डफिल छैन
- रिसाइकल प्लान्ट छैन

६४. फोहोरमैला व्यवस्थापन

पारिवारिक विवरण	नदी वा खोल्सामा	सडकमा	फोहोर थुपार्ने ठाउँ, कन्टेनर	घरमा नै लिन आउछ	आफ्नै कम्पाउण्डमा	कम्पोष्ट मल वनाईन्छ	थाहा छैन
१७५५२							
प्रतिशत	अधिकांश ग्रामिण भूभाग भएको हुँदा फोहोर मैला घरायसी रुपमा नै व्यवस्थापन हुने गरेको र बजार तथा मन्दिर क्षेत्रमा भने जम्मा गरी व्यवस्थापन गरिएको ।						

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६५. सेवा प्रवाह विवरण

१. दमकल- ० वटा
२. एम्बुलेन्स- ७ वटा (विभिन्न संघसंस्थाहरुबाट)
३. शववाहन- ० वटा
४. नगर प्रहरी भ्यान- २ वटा

६६. कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह

क्र.सं.	नगरपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			नगरपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	महेन्द्रनगर कृषि सेवा केन्द्र	१			वडा नं. ६	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६७. पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह

क्र.सं.	नगरपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			नगरपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	महेन्द्रनगर पशु सेवा केन्द्र	१	कच्ची		वडा नं. ६	
२.	भरौल पशु सेवा केन्द्र	१		पक्की	वडा नं. ५	
३.	प्रकाशपुर पशु सेवा केन्द्र	१		पक्की	वडा नं. १०	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६८. हुलाक सेवा केन्द्र

क्र. सं.	नगरपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			नगरपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	मधुवन, हुलाक सेवा केन्द्र	१		पक्की	वडा नं. ११	कार्यालय भाडामा रहेको
२.	प्रकाशपुर, हुलाक सेवा केन्द्र	१	कच्ची		वडा नं. १०	
३.	भरौल, हुलाक सेवा केन्द्र	१	कच्ची		वडा नं. ५	संयुक्त वडा कार्यालय मा रहेको
४.	महेन्द्रनगर, ईलाका हुलाक कार्यालय	१		पक्की	वडा नं. ६	
५.	चतरा, ईलाका हुलाक कार्यालय	१		पक्की	वडा नं. १	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६९. नगरपालिकाको हालको भवनहरु

क्र.सं.	नगरपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			नगरपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	बराहक्षेत्र क्षेत्र (चतरा)	२		पक्की	१ र २	
२.	भरौल संयुक्त वडा कार्यालय	१		पक्की	३, ४, ५	
३.	महेन्द्रनगर संयुक्त वडा कार्यलय भवन	१		पक्की	६, ७, ८	
४.	प्रकाशपुर वडा कार्यलय भवन	१		पक्की	१०	
५.	मधुवन वडा कार्यलय भवन	२		पक्की	११	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७०. बसपार्क वा बस स्टेशन

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	स्थान गाउँपालिकाको वडा नं.	क्षेत्रफल	कैफियत
१.	चतरा बसपार्क, चतरा	वडा नं. १	३ विघा	
२.	नडा चोक	वडा. नं. ३	-	
३.	पुलाहा चोक	वडा. नं. ४	-	
४.	धनपुरी चोक	वडा. नं. ४	-	
५.	नयाँ पुल	वडा. नं. ४	-	
६.	पिडारी चोक	वडा. नं. ४	-	
७.	पासाङ चोक	वडा. नं. ५	-	
८.	राजाबास बस स्टेशन	वडा. नं. ९	-	
९.	प्रकाशपुर बसपार्क	वडा. नं. १०	-	
१०.	वरगाछि बसपार्क	वडा नं. ६	५ कठ्ठा	
११.	मधुवन बजार स्टेशन	वडा नं. ११	-	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७१. सिचाईको श्रोतको नाम

क्र.सं.	सिचाईको श्रोतको नाम	गाउँपालिकाको नाम र	वडा नं.	कैफियत
१.	सुनसरी मोरङ सिंचाई योजना	बराहक्षेत्र न.पा.	वडा नं. २, ४	
२.	बालचन खोरिया सिंचाई योजना	"	"	
३.	माझीटोल सिंचाई योजना	"	"	
४.	पुल्ले गौँडा सिंचाई योजना	"	"	
५.	तोरीबारी सिंचाई योजना	"	"	
६.	सत्रहाडी सिंचाई योजना	"	"	
७.	पुतलीटोल सिंचाई योजना	"	"	
८.	मधिसेटोल सिंचाई योजना	"	"	
९.	रेल्वेलाइन सिंचाई योजना	"	"	
१०.	खसे सिंचाई योजना	"	"	
११.	हरिपुर साखा नहर	"	वडा नं. ११	
१२.	अमरा सिंचाई	"	वडा नं. ५	
१३.	भरौल सिंचाई	"	वडा नं.	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७२. तालतलैया र प्रकृतिक पोखरीको नाम

क्र.सं.	नाम	गाउँपालिकाको नाम र	वडा नं.	कैफियत
१.	सूर्यकुण्ड	बराहक्षेत्र न.पा	वडा नं. १	
२.	टेकाने कुञ्ज	बराहक्षेत्र न.पा	वडा नं. ३	
३.	अमरा सिम्सार क्षेत्र	बराहक्षेत्र न.पा	वडा नं. ५	
४.	गहने पोखरी	बराहक्षेत्र न.पा.	वडा नं. ३	
५.	कमल पोखरी	बराहक्षेत्र न.पा.	वडा नं. ४	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७३. नगरपालिकाको टाढाको वस्तीवाट नगरपालिकाको केन्द्र पुग्न लाग्ने अनुमानीत समय घण्टा)

वडा नं.	Roadhead वाट नगर केन्द्र पुग्नलाग्ने समय	सेवाप्राप्त गरी घर फर्किन लाग्ने समय	कैफियत
	साविक महेन्द्रनगर गाविसको कार्यालय		अनुमानित समय
१	३ घण्टा भन्दा बढी	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
२	१ देखि डेढ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
३	१ देखि डेढ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
४	२ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
५	२ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
६	१ घण्टा	१ देखि २ घण्टा सम्मा लाग्ने	
७	२ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
८	२ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
९	२ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
१०	२ घण्टा	३ देखि ४ घण्टा सम्मा लाग्ने	
११	३ घण्टा	४ देखि ५ घण्टा सम्मा लाग्ने	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७४. बैंक तथा वित्तीय संस्था

क्र.सं.	ठेगाना	फाइनेन्स	विकास बैंक	बैंक	कैफियत
१.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	सृजना फाइनेन्स	जिवन विकास बैंक	नेपाल बैंक लि	
२.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	-	स्वावलम्बन विकास बैंक	-	
३.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	-	नेरुडे विकास बैंक	-	
४.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	-	विराट विकास लक्ष्मी	-	
५.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	-	फरवार्ड माइक्रो बैंक	-	
६.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	-	माहुली माइक्रो बैंक		
७.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	-	-	-	
८.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	-	-	-	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार

७५. खुला क्षेत्र

वडा नं.	नगरपालिकाको नाम	मुख्यबजार	केन्द्रवाटको दुरी	कैफियत
१.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	चतरा	८ कि.मि	
२.	"	हाटखोला बजार	६ कि.मि	
३.	"	नडाहा (सोमबारे) बजार	३ कि.मि	
	"	विचपानी (शुक्रवार)	४ कि.मी.	
	"	राजधामीचोक	४ कि.मी.	
४	"	आइतबारे धनपुरीसोमबारे	५-६ कि.मि.	
	"	पिडारी बजार	५-६ कि.मि.	
	"	विहीवारे कौवाखोज बजार	५-६ कि.मि.	
५	"	कालाबंजर	५ कि.मि	
	"	तीनकुने	७ कि.मी	
६.	"	आइतवार-बुधावारे बजार	०.५ कि.मि	
७.	"	सोमबारे डिकभोडा बजार	३ कि.मि	

	"	बाङ्गे बजार	३ कि.मी.	
८.	"	शुक्रवारे	२ कि.मि.	
९.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	राजाबास बजार (मंगलवार)	३ कि.मि.	
१०.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	प्रकाशपुर बजार (शनिवार)	७ कि.मि.	
११	बराहक्षेत्र नगरपालिका	मधुवन बजार (आइतवार)	१० कि.मी.	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७६. अचल सम्पत्ति विवरण (नगरपालिका, कृषिपशु, स्वास्थ्य, हुलाक, रेन्जपोस्ट आदि कार्यालयको एकमुष्ठ)

क्र.सं.	अचल सम्पत्ति	इकाई (वटा, विगाह, रोपनी, कठ्ठा आदी)	स्वामित्वमा रहेको गाउँपालिका	कैफियत
१.	भवन	● गाविस भवन ५ वटा ● हुलाक कार्यालय ४ वटा ● पशु सेवा केन्द्र ३वटा ● कृषि सेवा केन्द्र १ वटा ● स्वास्थ्यचौकी ३ वटा ● प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र २ वटा ● सामूदायिक विद्यालयहरु ५४ वटा ● ईलाका प्रहरी कार्यालय २ वटा	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२.	जमिन	हाल एकमुष्ठ जमिन नछुट्याईएको ।	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
३.	गाडी		बराहक्षेत्र नगरपालिका	
४.	मोटर साईकल	४	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
५.	साईकल		बराहक्षेत्र नगरपालिका	
६.	अन्य मेशिन	कम्प्युटर प्रिन्टर टेलिफोन इनभटर, फ्यान फोन अन्य आदि ।	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
७.	अन्य	हाल केहि नभएको ।	बराहक्षेत्र नगरपालिका	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७७. धार्मिक स्थलको नाम

क्र.सं.	मन्दिर	स्थान	कैफियत
१.	बराहक्षेत्र क्षेत्र मन्दिर	बराहक्षेत्र क्षेत्र	
२.	हाङ्साङ् शिवालय मन्दिर	बराहक्षेत्र क्षेत्र	
३.	औलिया बाबा मठ	चतरा	
४.	प्राचीन हरिद्वार मन्दिर	चतरा	
५.	छिनामस्त मन्दिर	चतरा	
६.	हनुमान मन्दिर	चतरा	
७.	शिवालय मन्दिर	चतरा	
८.	भवानी थान	चतरा	
९.	आदीबराहक्षेत्र मन्दिर	चतरा	
१०.	लट्टेनी थान	चतरा	
११.	पङ्खवती मन्दिर	कटहरे	
१२.	शिवालय मन्दिर	बगुवा	
१३.	दुर्गा मन्दिर	चतरा	
१४.	दुर्गा मन्दिर	जब्दी	
१५.	विश्वकर्मा मन्दिर	जब्दी	
१६.	सिद्धेश्वर शिवालय मन्दिर	तेह्रआरडी	
१७.	भुवारा मन्दिर	रेल्वेलाईन	
१८.	बैकटेश्वर महादेव मन्दिर	पूनर्वास	
१९.	सिंहदेवी मन्दिर	सिंहदेवी टोल	
२०.	शिवालय मन्दिर	कोलेनी	
२१.	शिवालय मन्दिर	महेन्द्रनगर	
२२.	लक्ष्मीनारायण मन्दिर	वडा नं. २	
२३.	बैकटेश्वरी मन्दिर	-	
२४.	लक्ष्मी नरसिंह मन्दिर	-	
२५.	शिव मन्दिर	मधुवन	
२६.	देवि मन्दिर	मधुवन	

२७.	सिताराम मन्दिर	मधुवन	
२८.	दिनाभद्रि मन्दिर	मधुवन	
२९.	कालि मन्दिर	-	
३०.	देविथान मन्दिर	-	
३१.	बेला मन्दिर	-	
३२.	तिनकुने मन्दिर	-	
३३.	पुलाहा मन्दिर	-	
३४.	हनुमान मन्दिर	-	
३५.	बेलाहा मन्दिर	भरौल	
३६.	चन्द्रमैन मन्दिर	भरौल	
३७.	आन्द्रामठ मन्दिर	भरौल	
३८.	रामजानकी मन्दिर	भरौल	
३९.	नडा देवीथान मन्दिर	भरौल	
४०.	लेलुसरदार मन्दिर	भरौल	
४१.	किराँतेश्वर युवा माँहिन	भरौल	
४२.	साकेलाथान	बिचपानी	
४३.	कमलेश्वर मन्दिर	प्रकाशपुर	
४४.	रामधुनी मन्दिर	प्रकाशपुर	
४५.	राजास्थान मन्दिर	प्रकाशपुर	
गुम्बाहरु			
१	छेवाडटासी गुम्बा		
२	बौद्धबिहार गुम्बा	वडा नं. २	
३	ओम माने गुम्बा	वडा नं. -५	
४	साम्पा छ्योलिङ् बौद्ध गुम्बा	वडा नं. -५	
५	छ्योलिङ् गुम्बा	वडा नं. -३	
मस्जीदहरु			
१	मधुवन मस्जीद	मधुवन	
२	विष्णु चोक मस्जीद	-	
३	भक्तनपुर मस्जीद	-	

	चर्चहरु		
१	चर्च, पुनर्वास	वडा नं. ९	
२	चर्च, बगुवा	-	
३	नयाँ शिष्टि मण्डली	वडा नं. ३	
४	इमान्यूल कृपा चर्च	वडा नं. ३	
५	ऐजी चर्च	वडा नं. ३	
६	बेप्ती चर्च	वडा नं. ५	
७	मर्निङ स्टार चर्च	वडा नं. ३	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७८. सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था

क्र.सं.	सडकको वर्गीकरण	लम्वाई कि.मि.	सडकको औषत चौडाई मि.	सडकले सेवा पुगेका वडाहरु
१.	राजमार्ग			
२.	सहायक राजमार्ग	२९ कि.मि.		
३.	पक्की तथा कालोपत्रे	४९ कि.मि.		१, २, ११
४.	ग्राभेल सडक	१५८ कि.मि.		१, २, ११
५.	कच्ची सडक मौसमी सडक	६३ कि.मि.	१२ फिट	१, २, ११
६.	मुल वाटो(Trail)	८ कि.मि.	१ फिट	
७.	ईट्टा विच्छाएको वाटो	-	०	
८.	ढुंगा छापेको वाटो	-	०	
९.	सिढी तथा खुडकिला भन्याङ्ग (stair)	५०० मिटर	५ फिट	११

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७९. निर्माणाधीन गाउँपालिका स्तरीय सडकहरु

सडकको किसिम	अनुमानीत लम्बाई कि.मी.	सडकको औसत चौडाई (मि.)	सडकले सेवा पुग्न सक्ने वडा तथा वस्तिहरु	लाभान्वित जनसंख्या
कालोपत्रे	छैन	-	सबै	सबै
ग्राभेल	२८	१२ फिट	सबै	सबै
कच्ची तथा धुले	४५	१२ फिट	सबै	सबै
जम्मा	३७	२४ फिट	सबै	सबै

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८०. नगर क्षेत्रभित्र रुट परमिट लिएर सञ्चालन भएका सवारी साधनहरुको विवरण

बस चल्ने शुरु स्थान	बस पुग्ने अन्तिम स्थान	दैनिक सञ्चालन हुने सवारी साधन संख्या
चतरा	धरान, कार्काडभिट्टा, इटहरी, इनरुवा, विराटनगर	१५
चक्रघट्टी	धरान, कार्काडभिट्टा, इटहरी, इनरुवा, विराटनगर	१५
प्रकाशपुर	धरान, इनरुवा, भुम्का	१३

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८१. नगरपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरुको विवरण

क्र.सं.	सवारी साधनको प्रकार	संख्या	अवस्था		कैफियत
			१० वर्ष सम्म पुरानो	१० वर्ष भन्दा बढी पुरानो	
१.	नीजि	१३००	मिश्रीत रुपमा	मिश्रीत रुपमा	
२.	सरकारी स्वामित्वका	४	मिश्रीत रुपमा	मिश्रीत रुपमा	
३.	सार्वजनिक (भाडाका)	४१	मिश्रीत रुपमा	मिश्रीत रुपमा	
४.	कुटनैतिक	०	मिश्रीत रुपमा	मिश्रीत रुपमा	
५.	अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.	०	मिश्रीत रुपमा	मिश्रीत रुपमा	
जम्मा		१३४५			

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८२. विद्यमान सतह ढलको अवस्था

सतह ढलको अवस्था	कि.मि.	ठेगाना	कैफियत
ह्युम पाइप	१० फिट	प्रकाशपुर	
पक्की स्ल्याब ढाकिएको	१५० कि.मि	प्रकाशपुर	
पक्की स्ल्याब नढाकिएको	छैन	छैन	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८३. सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक शौचालय रहेको स्थान	वडा नं.	सञ्चालन को अवस्था	सञ्चालक	कैफियत
१.	मधुवन बजार	वडा नं. ११	सञ्चालन	स्थानीय वासि	
२.	बरगाछि चोक	वडा नं. ६	सञ्चालन	स्थानीय वासि	
३.	बाङ्गे बजार	वडा नं. ७	सञ्चालन	स्थानीय वासि	
४.	हाटखोला	वडा नं. २	सञ्चालन	स्थानीय वासि	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८४. प्रकोपवाट भएको क्षति विवरण आ.व.०७३।०७४)

प्रकोपको किसिम	क्षतिको विवरण	भएको अनुमानीत क्षती (रकम रु.)	मानवीय क्षती
बाढी	२५ घरधुरी,अन्नवाली,माछा क्षति	५० लाख	०
पहिरो	-	१५ लाख	०
आगजनी	३१ घरधुरी नष्ट	८३ लाख	०
महामारी	०	०	०
हावाहुरी	०	०	०
चट्याङ्ग	०	०	१ जना
नदि कटान	जनजीवन विस्थापित, जग्गा क्षति	५८ लाख	०
खडेरी	-	-	-
शीत लहर	-	-	-
भुकम्प	-	-	-
अन्य	-	-	-

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

८५. विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी सम्बन्धी विवरण

- विपद व्यवस्थापन नगर समिति बनेको छ । (समुदायस्तरमा बनेका)
- सुरक्षित स्थान तोकेको छैन ।
- विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी योजना बनेको छैन ।
- विपद व्यवस्थापन कोष बनेको छैन ।

८६ . शहरी विद्युतीकरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१.	ग्राहस्थ लाईन संख्या	१२,९५०
२.	औद्योगीक लाईन संख्या	७९
३.	व्यापारिक संख्या	३८
४.	मन्दिरमा वितरीत संख्या	१०
५.	खानेपानी	२
६.	सडक	-
७.	सडक बत्ति	-
८.	अस्थायी बत्ति	
९.	सिंचाई	२५९
	जम्मा ग्राहक संख्या	१३,३३८
१०.	ट्रान्सफरमर संख्या	२०९

श्रोत:- नेपाल विद्युत प्राधिकरण, चक्रघट्टी, बराहक्षेत्रक्षेत्र, धरान, इनरुवा-सुनसरी

८७. दुर संचार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	संचार सेवाको किसिम	परिमाण	कैफियत
१.	पि.एस.टि.एन.टेलिफोन लाईन	३३६	
२.	ए.डी.एस.एल. सेवा	०	
३.	इन्टरनेट तथा जी.पी.आर.एस.सेवा	-	Wireless सेवाको DataPlsg गर्न नसकिने भएकाले
४.	मोबाइल टावर जी.एस.एम. र स्काई	४	
५.	जी.एस.एम. पोस्टपेड मोबाइल	-	
६.	जी.एस.एम.पिप्रेड मोबाइल	-	
७.	स्काई पोस्टपेड मोबाइल	-	
८.	स्काई पिप्रेड मोबाइल	-	

श्रोत:- नेपाल दुरसंचार संस्थान, सुनसरी

८८. भोलुङ्गे पुल/पुलपुलेसा सम्बन्धी विवरण गाउँ/नगरभित्र पक्की तथा आरसिस पुल,कल्भर्ट तथा भोलुङ्गे पुलहरुको विवरण :

पुल/खोलाको नाम	दायाँ किनारा रहेको स्थान	बायाँ किनारा रहेको स्थान	निर्मित साल	सहयोगी निकाय
करमखोला हाटखोला आउने पक्की पुल	हाटखोला	पुनर्वास	-	तथ्याङ्क प्राप्त हुन नसकेको
रेलवे लाईन करमखोला पक्की पुल	बयरवन (रेल्वेलाईन)	पुनर्वास (रेल्वेलाईन)	-	
नहर करमखोला पक्की पुल	बयरवन	पुल्लेगौँडा	-	
नेप्तेखोला पक्की पुल	बयरवन	खारखोला	-	
गौरीखोला पक्की पुल	चतरा	बयरवन	-	
ब्रह्मानन्द पक्की पुल	बराहक्षेत्रक्षेत्र मन्दिर	चतरा	-	
कोशी नदी पक्की पुल	चतरा	उदयपुर जिल्ला	-	
सुनसरी खोला पुल	रामधुनी सिमाना	-	-	
कुटी पुल	रामधुनी	महेन्द्रनगर	२०७१	
जबदी चोक पुल	बुधबारे बजार	ठाकुरबारी	२०६५	
कोकाहा खोला भोलुङ्गे	बराहक्षेत्र क्षेत्र मन्दिर	धनकुटा	२०३९	
सप्तकोशी भोलुङ्गे पुल	चतरा	उदयपुर	२०४३	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८९. व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

क्र.सं.	व्यापारिक केन्द्रहरुका नाम	मुख्य व्यापारिक वस्तुहरु	कैफियत
१.	बिहीबारे हटिया बजार, बयरवन	दैनिक उपभोग्य सरसामाग्री	
२.	सोमबारे बजार, चतरा	दैनिक उपभोग्य सरसामाग्री	
३.	मधुवन बजार	"	
४.	शुक्रबारे बजार	"	
५.	बाङ्गे बजार	"	
६.	हटिया बजार	"	
७.	सोमबारे बजार, महेन्द्रनगर	"	
८.	आइतबारे, बुधबारे बजार	"	
९.	राजाबास बजार	"	
१०.	प्रकाशपुर बजार	"	
११.	कालाबन्जर बजार	"	
१२.	चक्रघट्टी बजार	"	
१३.	सोमबारे बजार, चक्रघट्टी	"	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०. सामुदायिक भवनहरुको विवरणः

क्र.सं.	सामुदायिक भवनहरुका नाम	वडा नं.	कैफियत
१.	गाउँपारा लिगल सामुदायिक भवन, सखुवागाछी	वडा नं. २	
२.	सामुदायिक भवन, बालचन खोरिया	वडा नं. २	
३.	सामुदायिक भवन, सिंहदेवी	वडा नं. २	
४.	शान्ति सिर्जना सामुदायिक भवन, पुनर्वास	वडा नं. २	
५.	बराहक्षेत्र भजन मण्डली सामुदायिक भवन, रेल्वेलाईन	वडा नं. २	
६.	विपद व्यवस्थापन सामुदायिक भवन, तोरीबारी	वडा नं. २	
७.	सामुदायिक भवन, माथिल्लो बगुवा	वडा नं. १	
८.	सामुदायिक भवन, तल्लो बगुवा	वडा नं. १	
९.	महिला सामुदायिक भवन, प्राचीन हरिद्वार	वडा नं. १	
१०.	नागरिक सचेतना केन्द्र सामुदायिक भवन, कटहरे	वडा नं. १	
११.	किरात यायोक्खा, गौरीखोला	वडा नं. १	
११.	कृषि सहकारी भवन	वडा नं ११	
१२.	धरहरा सामुदायिक भवन	वडा नं ९	
१३.	खुनियाधार सामुदायिक भवन	वडा नं ९	
१४.	उराउ टोल सचेतना केन्द्र सामुदायिक भवन	वडा नं १०	
१५.	प्रकाशपुर सामुदायिक भवन	वडा नं १०	निर्माधिन
१६.	सि.डि.एम.सि राजाबास सामुदायिक भवन	वडा नं ९	
१७.	राजाजी सामुदायिक भवन	वडा नं १०	
१८.	आदिवासी जनजाति सामुदायिक भवन तथा सङ्ग्रालय	वडा नं १०	
१९.	आदिवासी जनजाति महासंघ सामुदायिक भवन	वडा नं. ६	
२०.	नेपाल संयुक्त दलित सामुदायिक भवन	वडा नं. ६	
२१.	याक्थुङ्गचङ्लुङ सामुदायिक भवन	वडा नं. ७	
२२.	मगरसंघ सामुदायिक भवन	वडा नं. ७	
२३.	किरात राई यायोक्खा सामुदायिक भवन	वडा नं. ७	
२४.	मदन आश्रित सामुदायिक पुस्तकालय भवन	वडा नं. ४	

श्रोतः-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९१. सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक बस्तु विवरण	स्थान	उपयोग	कैफियत
१.	हाटखोला चौतारा	हाटखोला, वडा नं. २	सितल छहारी, भेला, गफ	
२.	तेह्र आरडी चौतारा	तेह्रआरडी, वडा नं. २	सितल छहारी, भेला, गफ	
३.	विश्वकर्मा मन्दिर चौतारा	तेह्रआरडी, वडा नं. २	सितल छहारी, भेला, गफ	
४.	किर्तन मण्डप चौतारा	रेल्वेलाईन, वडा नं. २	"	
५.	स्टेशन पिपल चौतारा	बयरवन, वडा नं. २	"	
६.	सूर्यचोक पिपल चौतारा	सूर्यचोक, वडा नं. २	"	
७.	बगुवा खोला पिपल चौतारा	बगुवा, वडा नं. १	"	
८.	खारखोला पिपल चौतारा	खारखोला, वडा नं. १	"	
९.	पिपलडाँडा चौतारा	पिपलडाँडा, वडा नं. १	"	
१०.	सूर्यकुण्ड चौतारा	सूर्यकुण्ड, वडा नं. १	"	
११.	मधुवन बजार चौतारा	वडा नं. ११	"	
१२.	बसपार्क चौतारा		"	
१३.	बाङ्गे चौतारा		"	
१४.	मदन आश्रित चौतारा	वडा नं. १०	"	
१५.	शहिद चौतारा	वडा नं. १०	"	
१६.	कामना चौतारा	वडा नं. १०	"	
१७.	गडेरी टोल चौतारा	वडा नं. १०	"	
१८.	वडा कार्यलय कम्पाउण्ड भित्री चौतारी	वडा नं. १०	"	
१९.	प्रहरी चौकी प्रकाशपुर चौतारा	वडा नं. १०	"	
२०.	तीनकुने चौक चौतारा	वडा नं. ५	"	
२१.	विशाल चौक चौतारा	वडा नं. ५	"	
२२.	कालाबन्जार चौतारा	वडा नं. ५	"	
२३.	बरगाछि चौतारा	वडा नं. ६		
२४.	ठाकुरबारी चौतारा	वडा नं. ६		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२. खेल मैदान सम्बन्धी विवरण :

क्र.सं.	खेल मैदानको किसिम र अनुमानित क्षेत्रफल	स्थान तथा वडा नं.	उपयोगको अवस्था(कसले उपयोग गर्छ)	कैफियत
१.	सप्तकोशी खेलमैदान	जब्दी, वडा नं. २, तोरीबारी	सबै खेलको लागि उपयोगी	
२.	आदर्श उ.मा.वि.खेलमैदान	पुनर्वास, वडा नं. २	सबै खेलको लागि उपयोगी	
३.	बगुवा खेलमैदान	बगुवा, वडा नं. १	सबै खेलको लागि उपयोगी	
४.	मोहन मा.वि. खेल मैदान	वडा नं. ११	सबै खेलको लागि उपयोगी	
५.	जनता मा.वि. खेल मैदान	वडा नं. ११	सबै खेलको लागि उपयोगी	
६.	देवीघाट खेल मैदान	सोमबारे, वडा नं. ७	सबै खेलको लागि उपयोगी	
७.	जङ्गीचोक खेल मैदान	जङ्गीचोक, वडा नं. ७	सबै खेलको लागि उपयोगी	
८.	कालाबन्जर खेल मैदान	भरौल, वडा नं. ५	"	
९.	कालाबन्जर कर्भडहल	भरौल, वडा नं. ५	"	
१०.	जनजागृति सामुदायिक खेल मैदान	भरौल, वडा नं. ५	"	
११.	कालिन्द्रा सामुदायिक खेल मैदान	भरौल, वडा नं. ३	"	
१२.	बाङ्गे खेल मैदान	भरौल, वडा नं. ५	"	
१३.	बिच पानी खेल मैदान	भरौल, वडा नं. ३	"	
१४.	तीस बिगा खेल मैदान	भरौल, वडा नं. ४	"	
१५.	अमाहा सामुदायिक खेलकुद मैदान	भरौल, वडा नं. ५	"	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९३. पार्क, वनस्पति तथा उद्यान सम्बन्धी विवरण :

क्र.सं.	पार्क तथा बाल उद्यानको विवरण	स्थान तथा वडा नं.	सञ्चालक	कैफियत
१.	सप्तकोशी पार्क	बोरावाँध, वडा नं. ६	स्थानीय वासि	
२.	बधुबारे चोक पार्क	बराहक्षेत्र वडा नं. ६	स्थानीय वासि	
३.	शहीद स्मृति पार्क	बराहक्षेत्रा वडा नं. १	स्थानीय वासि	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९४. नगरपालिका कार्यालयदेखि प्रत्येक वडाकेन्द्रसम्मको दूरी

वडा नं.	नगरकेन्द्र रहेको स्थान	वडा केन्द्रसम्मको दूरी (किमी)
१	चतारा	११ कि.मि.
५	कालाबन्जर	८ कि.मि.
६	महेन्द्रनगर	केन्द्रसँगै
१०	प्रकाशपुर	७ कि.मि
११	मधुवन बजार	१० कि.मी

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९५. राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाको विवरण र वार्षिक बजेट

क्र.सं..	NGO	रहेको स्थान	कैफियत
१.	वातावरण तथा जिवजन्तु संरक्षण समाज	बराहक्षेत्र न.पा.	
२.	RRN(सामुदायिक विकास कार्यक्रम)	बराहक्षेत्र न.पा.	
३	स्वावलम्बन विकास संस्था	बराहक्षेत्र न.पा.	
४	सक्रिय मानव विकास संस्था	बराहक्षेत्र न.पा.	
८	नारी विकास संघ	बराहक्षेत्र न.पा.	
९	गरीब निवारण कोष	बराहक्षेत्र न.पा.	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९६. वडा नागरिकमञ्च तथा नागरिक सचेतना केन्द्र सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जम्मा सदस्य	लैंगिक आधार		सामाजिक आधार			जम्मा
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	अन्य	
१	२५	२५	०	२	२३	०	२५
२	२५	२५	०	१	८	१६	२५
३	०	०	०	०	०	०	०
४	६०	६०	०	५७	३	०	६०
५	०	०	०	०	०	०	०
६	२५	२१	४	७	१३	५	२५
७	०	०	०	०	०	०	०
८	२५	२१	४	१२	१२	१	२५
९	२५	२५	०	३	१४	८	२५
१०	३०	३०	०	४	१६	१०	३०
११	२५	१५	१०	३	४	१८	२५
जम्मा	२४०	२२२	१८	८९	९३	५८	२४०

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९७. जनचेतनामूलक तालिम प्राप्त गरेको जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	तालिम विवरण	लिंग		जम्मा	कैफियत
		महिला	पुरुष		
१.	वचत तथा ऋण	२५०	३००	५५०	
२.	संस्थागत नेतृत्व	०	०	०	
३.	लैंगिक समविकास	०	०	०	
४.	स्वस्थ्य	४००	०	४००	
५.	परिवार नियोजन	६००	०	६००	
६.	खानेपानी सरसफाइ	१५०	३५०	५००	
७.	वन व्यवस्थापन	९५	१८०	२७५	
८.	फोहरमैला व्यवस्थापन	०	०	०	
९.	सिप विकास	०	०	०	
१०.	अन्य	३१५	५६०	८७५	
जम्मा		१८१०	१३९०	३२००	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९८ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	कृषि			
१.१	खेतीपाती	१०५७०	६०.२२	
१.२	पशुपालन	१३७५	७.८३	
१.३	कुखुरा पालन	१४१	०.८०	
१..	माछा पालन	१५०	०.८५	
१५.	अन्य	२०४	१.१६	
जम्मा		१२४४०	७०.८५	
२	गैर कृषि			
२.१	व्यापार	१५४६	८.८०	
२.२	उद्योग	०	०	
२.३	नोकरी	२५४	१.४४	
२.४	दैनिक ज्यालादारी	१२४५	७.०९	
२.५	वैदेशिक रोजगार	११६७	६.६४	
२.६	अन्य खुलाउने	९००	५.१२	
जम्मा		५११२	२९.१२	
कुल जम्मा		१७५५२	१००	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९९. औसत मासिक परिवारिक आम्दानी विवरण

क्र.सं.	औसत मासिक परिवारिक आम्दानी विवरण(रुपैयामा)	परिवार संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	१००० भन्दा कम	२४२६	१३.८२	
२	१००० देखि २०००	६०१५	३४.२६	
३	२००१ देखि ३०००	२७४५	१५.६३	
४	३००१ देखि ५०००	३३४५	१९.०५	
५	५००१ देखि १००००	७५९	४.३२	
६	१०००० देखि १५०००	११६७	६.६४	
७	१५००० देखि २५०००	७५०	४.२७	
८	२५००० भन्दा माथि	३४५	१.९६	
जम्मा		१७५५२	१००	

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१००. औसत मासिक पारिवारिक वचत विवरण

क्र.सं.	औसत मासिक परिवारिक वचत विवरण(रुपैयामा)	परिवार संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१.	शुन्य	८४४१	४८.०९	
२.	५०० देखि १०००	२७४५	१५.६३	
३.	१००१ देखि २०००	३३४५	१९.०५	
४.	२००१ देखि ३०००	७५९	४.३२	
५.	३००१ देखि ५०००	११६७	६.६४	
६.	५००१ देखि १००००	७५०	४.२७	
७.	१०००० भन्दा माथि	३४५	१.९६	
जम्मा		१७५५२	१००	

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१०१. विप्रेषण (रेमिटान्स)को विवरण

गाविस	रकम (वार्षिक)	कैफियत
बराहक्षेत्रक्षेत्र	८,००,०००।-	अनुमानित
भरौल	७,००,०००।-	
महेन्द्रनगर	१०,००,०००।-	
प्रकाशपुर	७,००,०००।-	
मधुवन	८,००,०००।-	
जम्मा	४०,००,०००।-	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०२. विद्युत/सौर्य उर्जा आयोजनाहरुको स्थिति

नं.	विद्युत/उर्जा आयोजनाको नाम	क्षमता कि.वा.	क्षेत्र	लाभान्वित घरधुरी	मि.संख्या
१	चतरा जल विद्युत केन्द्र	१.६ मेघावाट	-	-	-

सेवा उपलब्ध हुने प्रकृया उत्पादित विद्युत शक्ति ३३ के.भी प्रशारण लाईन मार्फत धरान तिनकुने सब-स्टेशनमा राष्ट्रिय प्रशारणमा जोडिएको छ ।

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०३. वार्षिक कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

वाली/उत्पादन समूह	आर्थिक वर्ष (२०६९/०७०)		कैफियत अनुमानीत
	क्षेत्रफल (रोपनीमा)	उत्पादन (क्विन्टलमा)	
अन्न वाली			
धान		२५,००० क्विन्टल	
मकै		५,००० क्विन्टल	
कोदो		०	
गहुँ		१५,००० क्विन्टल	
दलहन वाली			
मास, बोडी, सिमी, मुगु, मुसुरो		१०,००० क्विन्टल	
तेलहन वाली			
तोरी, सुर्यमुखी		१५,००० क्विन्टल	
तरकारी वाली			
आलु,प्याज, काउली, भान्टा, बन्दा, गोलभेडा, राम तोरिया, साग.....		२५,००० क्विन्टल	
अदुवा, बेसार, लसुन, खुर्सानी		१५,००० क्विन्टल	
फलफूल खेती			
केरा, आँप, लिच्चि, भुईकटहर.....		१०,००० क्विन्टल	

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०४. पशु धन तथा सोबाट हुने उत्पादनको अवस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	किसिम पशुधन	संख्या			उत्पादन		
१	पशुधन	स्थानीय	उन्नत	जम्मा	दुध लि.	मासु केजी	उनत केजी
क	गाई गोरु	१५००	-	१५००	५००	-	-
ख	भैंसी राँगा	८००		८००	२०००	१५०००	-
ग	बोका खसी बाख्रा	२०००	१५००	३५००	-	२५,०००	१,०००
घ	भेडा च्यांग्रा	छैन	-	छैन	-	-	-
ङ	सुँगुर वँगुर	१५००	२००	१७००	-	२५००	५००
च	अन्य.....	५००		५००	-	-	-
२	पंक्षी	स्थानीय	उन्नत	जम्मा	अण्डा		मासु केजी
क	कुखुरा	२०००	५००	२५००	२५००		३५००
ख	हाँस	१५००	-	१५००	५००		१०००
ग	अन्य	१०००	-	१०००	०		२०००
३	माछा	५०००	३१५	५३१५-	२५०००		
क	मौरी घर	०	०	०			
४	अन्य.....	५००	१००	६००	१,०००		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०५. नगरपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विवरण (कृषिजन्य, पशुजन्य, औद्योगिक, वन पैदावार तथा व्यापारिक वस्तुहरु)

क्र.सं.	आयात निर्यात वस्तुहरुको नाम	निकासी हुने वार्षिक परिमाण (क्विन्टल)	जम्मा निकासी मूल्य
१	कृषि तथा वनजन्य उत्पादनको निर्यात (खाद्यन्न तथा नगदे लगायत जडिबुटी	१५,०००	४५,००,०००।-
जम्मा		१५,०००	४५,००,०००।-
२	औद्योगिक निर्यात (निर्माण सामाग्री.....)	०	०
जम्मा		०	०
३	कृषि तथा वनजन्य उत्पादनको आयात (खाद्यन्न तथा नगदे लगायत जडिबुटी.....)	२०,०००	१५,००,०००।-
जम्मा		२०,०००	१५,००,०००।-
४	औद्योगिक निर्यात (निर्माण सामाग्री)	०	०
जम्मा		३५,०००	६०,००,०००।-

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०६. औद्योगिक तथा व्यापार, व्यवसाय (निर्माण व्यवसायी समेत) सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	व्यापार, व्यवसाय विवरण	जम्मा संख्या	कैफियत
१.	दुग्ध व्यवसायी	११	
२.	टेलर्स	३००	
३.	सुनचाँदी व्यवसायी	६५	
४.	भाडा व्यवसायी	२७	
५.	होटल व्यवसायी	२	
६.	फेन्सी व्यवसायी	२०७	
७.	क्लिनिक तथा औषधी व्यवसायी	२२	
८.	तरकारी तथा फलफूल व्यवसायी	३२	
९.	इलेक्ट्रोनिक व्यवसायी	३६	
१०.	माछामासु पसल, व्यवसायी	४१	
११.	हेयर सैलुंग तथा सौन्दर्यकला व्यवसायी	२४	
१२.	उद्योग	८	
१३.	आर्ट व्यवसायी	२	

૧૪.	બેકરી તથા મિષ્ટાન્ન વ્યવસાયી	૧૨	
૧૫.	વાલ મનોરંજન	૧	
૧૬.	બંગુર પાલન	૧૧	
૧૭.	કાર્ડ બોર્ડ ઉત્પાદન	૦	
૧૮.	બોર્ડિંગ સ્કૂલ સંચાલન	૨૫	
૧૯.	ઠેક્કા પટ્ટા	૭	
૨૦.	જુત્તા પસલ	૯	
૨૧.	ફોટો સ્ટુડિયો	૧૫	
૨૨.	ફર્નિચર	૩૯	
૨૩.	કિરાના પસલ તથા વ્યવસાયી	૨૦૫	
૨૪.	સિ.ડિ.પસલ	૧૮	
૨૫.	પુલ હાઉસ	૦	
૨૬.	અટો વર્ક્સપ	૨૨	
૨૭.	કપાસ ઉદ્યોગ	૩	
૨૮.	રાઇસ મિલ	૩૯	
૨૯.	ઘડિ રેડિયો ટિ.બી.મર્મત	૨૮	
૩૦.	પેટ્રોલ પમ્પ	૩	
૩૧.	મસલા ઉદ્યોગ	૩૦	
૩૨.	ચસ્મા પસલ	૩	
૩૩.	પસ્મિના પસલ	૦	
૩૪.	માટાકા ભાડા, મુકુણ્ડો તથા સેરામિક્સ	૧	
૩૫.	ખોજ અનુસન્ધાન સેન્ટર	૦	
૩૬.	ખાજાઘર તથા ચિયા પસલ	૨૧૬	
૩૭.	દુવાની સેવા	૭	
૩૮.	પાંગો માટો વ્યવસાય	૦	
૩૯.	ટયુસન સેન્ટર	૧૦	
૪૦.	હાઉજિંગ	૦	
૪૧.	કાર્પેટ પસલ	૧૦	
૪૨.	સરસફાઈ તથા ફોહર મૈલા સંકલન	૦	
૪૩.	નર્સરી ફુલ વ્યવસાયી	૧	

४४.	कुरियर	०	
४५.	मदिरा व्यवसाय	८७	
४६.	ग्यांस डिलर	१६	
४७.	नृत्य प्रशिक्षण तथा संगित प्रशिक्षण केन्द्र	१	
४८.	पाउ भण्डार	३	
४९.	क्याटरिंग	०	
५०.	कानुन व्यवसायी र परामर्श सेवा	१	
५१.	जिमखाना	१	
५२.	निर्माण व्यवसायी तथा सप्लायर्स	५	
५३.	कवाडी संकलन केन्द्र	१	
५४.	मल बिउ उत्पादन	०	
५५.	कम्प्युटर ट्रेनिंग सेन्टर साईवर व्यवसायी	८	
५६.	फिल्म हल	१	
५७.	सिसा पसल	९	
५८.	पुस्तक व्यवसायी तथा फोटोकपी	२७	
५९.	मनी ट्रान्सफर	१५	
६०.	सहकारी	९९	
६१.	बैंक	४	
६२.	बिज्ञापन मिडिया/केवल सेवा	२	
६३.	कागज उद्योग तथा छापाखाना	३	
६४.	पानी फिल्टर	०	
६५.	पार्टी प्यालेस	०	
६६.	भेटनरी	१२	

श्रोत:- उद्योग वाणिज्य संघ, सुनसरी

१०७. विगत २०७३/७४ आर्थिक वर्षको आय व्ययको विवरणः

आय शीर्षक	रकम	व्यय शीर्षक	रकम
नगरपालिका अनुदान प्राप्त	९८,०४,०२३।७०	नगरपालिका अनुदान खर्च	५००४०२३।७०
गा.वि.स. रकम अ. ल्या.	१,२६,६३,७०४।९४	गा.वि.स. रकम ट्रान्सफर खर्च	११९६२६३३।७२
सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त	२०३३२४४००।००	सामाजिक सुरक्षा भत्ता	२०३३२४४००।००
सुनौला हजार दिन निकासी प्राप्त	६४७३९८०।००	सुनौला हजार दिन	६४७३९८०।००
मालपोत सिफारिश दस्तुर	१३६४८७३।४०	मालपोत सिफारिश दस्तुर	१३३३४२२।४०
पुंजिगत बजेट अनुदान निकासी प्राप्त	९९४९९९।००	पुंजिगत खर्च पर्यटन	९९४९९९।००
गा.वि.स. अनुदान निकासी प्राप्त	२२२२७८७०।००	गा.वि.स. अनुदान निकासी	२२२२७८७०।००
बोलपत्र बिक्री आय	५३००।००	बैंक मौज्दात	
श्रोत बाण्डफाण्ड निकासी प्राप्त	१३६३३९७।००	धरौटी खाता	५२९५९६।००
ठेक्का आय	६३७९०५।००	कर्मचारी कल्याण कोष	१७९४७५।२२
मू.अ.क. दायित्व	१२०७९०।००	स्थानीय सञ्चित कोष	६९३५९९९।००
बैंक खातामा मौज्दात थप	७३०८।००		
	२५८९८५९९९।०४		२५८९८५९९९।०४

श्रोत :- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

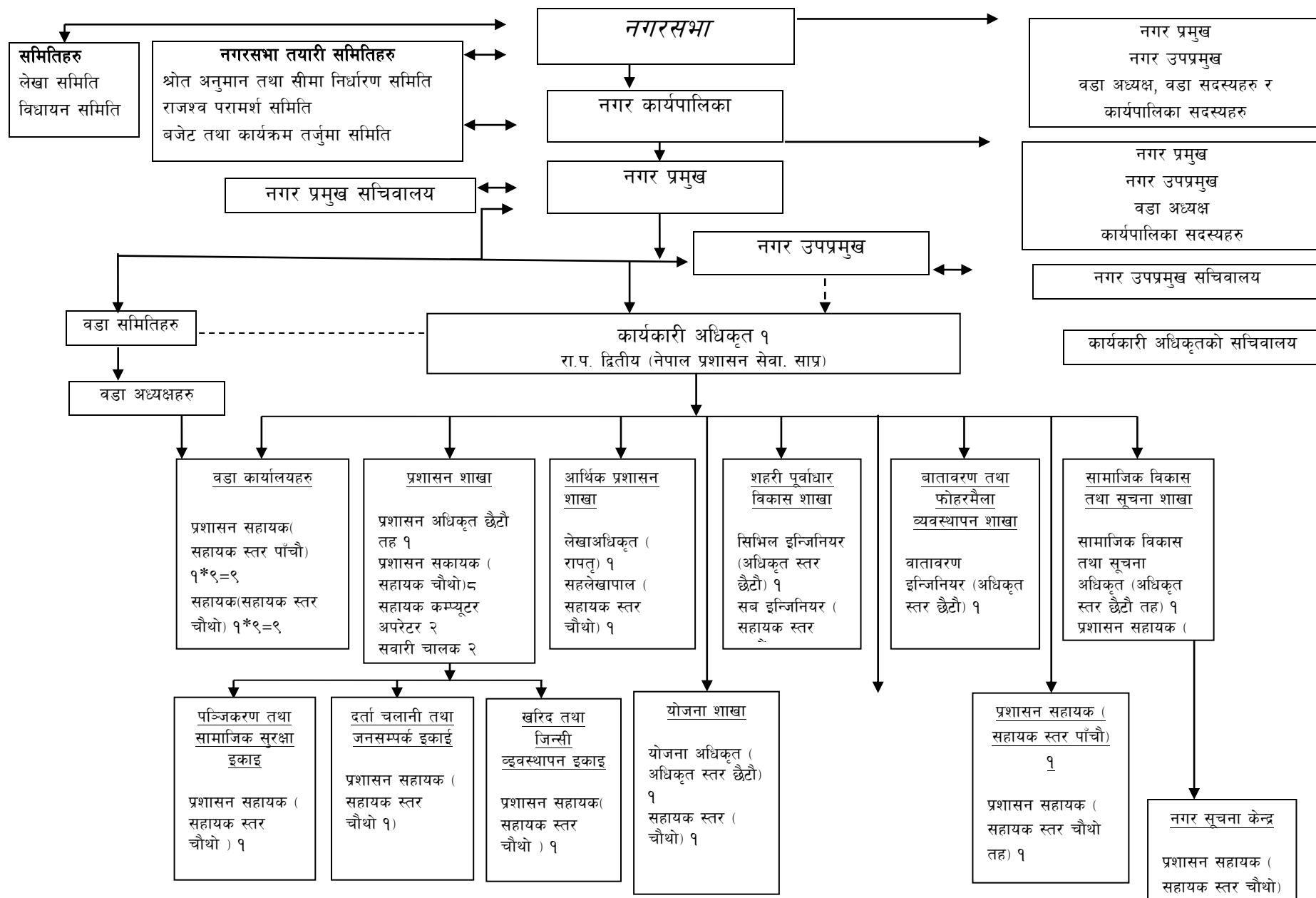
१०८. नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु कार्यक्रम विवरण:

क्र.सं.	कार्यक्रमगत विवरण	कार्यान्वयनको अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
१	प्रशासनिक सांगठनिक सुदृढीकरण, क्षमता र सेवा प्रभावकारीता अभिवृद्धि सम्बन्धी	साविकाका गाउँ विकास समितिहरुबाट विभिन्न प्रयास भएका हाल नयाँ नगर पालिका भएका हुँदा प्रारम्भिक कार्यहरु भईरहेको ।	● व्यवस्थापन तथा संगठन सर्वेक्षण ● नागरिक वडापत्र लागू ● गुनासो व्यवस्थापन ● सहायता कक्ष ● कर्मचारीहरुको क्षमता विकास ● निर्वाचित पदाधिकारीहरुको क्षमता विकास
२	वित्तीय व्यवस्थापन तथा श्रोत परिचालन सम्बन्धी कार्यक्रम	नयाँ नगर पालिका भएका हुँदा प्रारम्भिक कार्यहरु भईरहेको ।	● राजश्व परामर्श समिति गठन ● श्रोत प्रक्षेपण तथा सीमा निर्धारण ● आन्तरिक तथा बाह्य श्रोतको खोजी ● प्राप्त श्रोतको अधिकतम उपयोग
३	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास सम्बन्धि कार्यक्रम	२०७४/७५ का लागि नगर सभा हुने क्रममा रहेको ।	● भवन निर्माण मापदण्ड स्वीकृत ● नगर यातायात गुरुयोजना निर्माण अवधारणा अगाडी बढाइएको ● नगर क्षेत्रक सडकको स्तरीकरण प्रयास हुँदै गरेको ।

४.	समाज कल्याण तथा सामाजिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम	साविकका गा.वि.स. हरुबाट शुत्रमा आधारित रकमबाट कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन हुँदै आएका	● क्षमता विकास तालिम ● गोष्ठी ● सेमिनार ● जेष्ठ नागरिक सम्मान ● दलित बालबालिका पुरस्कार ● महिला समुह क्षमता विकास
५.	कला संस्कृति, सम्पदा तथा वातावरणीय सुधार कार्यक्रम	साविक गा.वि.स. हुँदै देखि विभिन्न प्रयासहरु हुँदै आएका	● आदिवासी जनजातिहरुको संस्कृति संरक्षण ● बाढी पहिरो नियन्त्रण सामुदायिक समितिहरु गठन भएका ● वृक्षारोपण तथा हरियाली प्रबर्द्धन कार्यक्रम संचालन
६.	पर्यटन विकास कार्यक्रम	बराहक्षेत्र क्षेत्र, चतरा क्षेत्र, सुर्यकुण्ड संरक्षण लगायतका कार्यक्रमहरु	● बराहक्षेत्र क्षेत्र गुरु योजना कार्यान्वयन ● चतरा धाम गुरुयोजना निर्माण र कार्यान्वयन ● विभिन्न स्थानहरुको पहिचान र प्रचार प्रसार ● विभिन्न मठ मन्दिरको निर्माण तथा मर्मत संभार र प्रबर्द्धन

श्रोत:-साविक गा.वि.स.हरुका प्रतिवेदन तथा स्थलगत सर्वेक्षणसमेतबाट

नगरपालिकाको संरचना ढाँचा

११०. नगरपालिकाको कार्यालयमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं	कर्मचारीको नाम थर	पद	कार्यरत शाखा	कैफियत
१.	श्री इन्दिरेश दाहाल	कार्यकारी अधिकृत	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२.	श्री हिमाल क्षेत्र	लेखा अधिकृत	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
३.	श्री कपिलमणि दाहाल	वडा सचिव	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
४.	श्री शक्तिराज रेग्मी	वडा सचिव	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
५.	श्री शंकर आचार्य	वडा सचिव	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
६.	श्री हिरालाल वि.क.	वडा सचिव	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
७.	श्री शिव नारायण मण्डल	सब इन्जिनियर	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
८.	श्री पुण्य प्रसाद ढुंगेल	सब इन्जिनियर	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
९.	श्री नन्दकिशोर अधिकारी	कृषि बजार विज्ञ	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१०.	श्री ललिता खनाल	खरिदार (महिला विकास)	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
११.	श्री गंगा माया लिम्बु	खरिदार	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१२.	श्री निलम कुमार कार्की	खरिदार	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१३.	श्री मनीलाल उराव	खरिदार	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१४.	श्री पुर्णमाया पौडेल	खरिदार	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१५.	श्री होम प्र.लिम्बु	खरिदार	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१६.	श्री लक्ष्मण पौडेल	ना.सु.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	

१७.	श्री गोपाल प्र. लम्साल	ना.सु.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१८.	श्री कोकीला दर्लामी	न.पा.स.कृषि	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
१९.	श्री मिलन राई	कम्प्युटर अपरेटर	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२०.	श्री रामशरण मण्डल	स्वा.संयोजक	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२१.	श्री उमेश प्र मेहता	हे.अ.स्वा.चौकी भरौल	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२२.	श्री वेद नारायण राय	स्वा. चौकी महेन्द्रनगर	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
	श्री गोपाल तामाङ	का.स.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२३.	श्री बम ब. राउत	का.स.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२४.	श्री एलिना सदा	का.स.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२५.	श्री राम कुमार उराव	का.स.	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२६.	श्री खुशीलाल मेहत्तर	कार्यालय सहयोगी	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२७.	श्री काजीराम नेपाल	कार्यालय सहयोगी	बराहक्षेत्र नगरपालिका	

२८.	श्री चकलिम्बु	कार्यालय सहयोगी	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
२९.	श्री विनिता काफ्ले (गौतम)	सामाजिक परिचालक	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
३०.	श्री सविता तामाङ	सामाजिक परिचालक	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
३१.	श्री लिला सुवेदी	सामाजिक परिचालक	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
३२.	श्री रुपा खड्का	सामाजिक परिचालक	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
३३.	श्री रेणु मेहता	सामाजिक परिचालक	बराहक्षेत्र नगरपालिका	
३४.	श्री कृष्ण कुमारी काफ्ले	गरिब संग विशेष्वर	बराहक्षेत्र नगरपालिका	

श्रोत:- बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय, सुनसरी

१११. सरकारी कार्यालयहरूको नाम, टेलिफोन विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	ठेगाना	फोन नं.
१.	पूर्वी पृतना हेड क्वार्टर	इटहरी	५८२९७८
२.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	इनरुवा	५६०१५१
३.	सुनसरी जिल्ला अदालत	इनरुवा	५६०१९४
४.	सशस्त्र बराहक्षेत्र बाहिनी	पकली	५८३२६६
५.	को.अ.क्षे. प्रहरी इकाइ कार्यालय	धरान	५२०२६५
६.	भवानी दल गण	इटहरी	५८२९७८
७.	राष्ट्रिय अनुसन्धान क्षे.कार्यालय	धरान	५२०५६७
८.	राष्ट्रिय अनुसन्धान जि. कार्यालय	इनरुवा	५६००२५
९.	सिद्धकाली सशस्त्र प्रहरी गण	पकली	५८१२००
१०.	प्रहरी गुल्म	धरान	५२००१८
११.	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	इनरुवा	५६०१७९
१२.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	इनरुवा	५६०७२८
१३.	२ नं. बाहिनी फिल्ड गुल्म	धरान, फुश्रे	५२०००२
१४.	मेहर गुल्म	पश्चिम कुशाहा	५६०९३३
१५.	पूर्व क्षेत्रीय ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	इटहरी	५८०१०५
१६.	इलाका प्रहरी कार्यालय	दुहवी	५४०१००
१७.	इलाका प्रहरी कार्यालय	इटहरी	५८०१००
१८.	इलाका प्रहरी कार्यालय	धरान	५२४५५५
१९.	इलाका प्रहरी कार्यालय	पकली	५८११०१
२०.	इलाका प्रहरी कार्यालय	देवानगञ्ज	५२९४०९
२१.	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	धरान	५२०९८८
२२.	जिल्ला विकास समितिको कार्यालय	इनरुवा	५६०१६५
२३.	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (नार्क)	तरहरा	५८०४६१
२४.	जिल्ला कृषि विकास कार्यलय	इनरुवा	५६०१२४
२५.	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	इनरुवा	५६०१६०
२६.	जिल्ला वन कार्यलय	इनरुवा	५६०१७८
२७.	खानेपानी तथा सरसफाइ डि. कार्यालय	इटहरी	५८००४२
२८.	खानेपानी संस्थान	धरान	५२०४००
२९.	मालपोत कार्यलय	इनरुवा	५६०१३६

३०.	भूमिसुधार कार्यालय	इनरुवा	५६०१९३
३१.	शाखा तथ्याङ्क कार्यालय	इनरुवा	५६०१०९
३२.	सहकारी प्रशिक्षण तथा डिभिजन कार्यालय	इनरुवा	५६०१८४
३३.	इनरुवा नगरपालिका कार्यालय	इनरुवा	५६०१३७
३४.	नापी शाखा	इनरुवा	५६०११८
३५.	धरान नगरपालिका कार्यालय	धरान	५२०४०७
३६.	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	धरान	५२०२८३
३७.	कोशी बेसिन कार्यालय	धरान	५२०२७२
३८.	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	इनरुवा	५६००११
३९.	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	पश्चिम कुशाहा	५६०९२७
४०.	सुनसरी भन्सार कार्यालय	कोशी व्यारेज	५६०२४६
४१.	यातायात व्यवस्था कार्यालय, कोशी सवारी	इटहरी	५८१०१९
४२.	राजस्व अनुसन्धान कार्यालय	इटहरी	५८२६०४
४३.	हेभी इक्वीपमेन्ट डिभिजन कार्यालय	इटहरी	५८१९३२
४४.	जुट अनुसन्धान कार्यालय	इटहरी	५८१०१८
४५.	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय	इटहरी	५८१९९२
४६.	इटहरी नगरपालिका कार्यालय	इटहरी	५८००४६
४७.	रेशम खेती विकास कार्यालय	इटहरी	५८०८४२
४८.	इलाका प्रशासन कार्यालय	धरान	५२०९७०
४९.	सस्पेन्सन बृज डिभिजन नं. ३	इटहरी	५८०६५९
५०.	महिला विकास कार्यालय	इनरुवा	५६०६५४
५१.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	इनरुवा	५६०१५२
५२.	शैक्षिक तालिम केन्द्र	इनरुवा	५६०७१५
५३.	क्षेत्रीय कृषि तालिम केन्द्र	भुम्का	५६२००४
५४.	दिपेन्द्र प्रहरी आवासीय मा. वि.	धरान	५२०९९२
५५.	व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र	इटहरी	५८१०१६
५६.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	इनरुवा	५६०१४९

५७.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	इनरुवा	५६०१६२
५८.	जिल्ला आयुर्वेद कार्यालय	इनरुवा	५६०००४
५९.	जिल्ला हुलाक कार्यालय	धरान	५२०१००
६०.	इलाका हुलाक कार्यालय	इनरुवा	५६०१५७
६१.	नेपाल टेलिकम	धरान	५२१४४४
६२.	नेपाल टेलिकम	इनरुवा	५६०४४४
६३.	नेपाल टेलिकम	भुम्का	५६२१११
६४.	नेपाल टेलिकम	इटहरी	५८०४४४
६५.	नेपाल टेलिकम	दुहवी	५४०४४४
६६.	रेडियो नेपाल	धरान	५२०८७५
६७.	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	धरान	५२०४२१
६८.	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	इनरुवा	५६००९९
६९.	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	इटहरी	५८३४५९
७०.	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	दुहवी	५४००२३
७१.	नेपाल विद्युत प्राधिकरण प्रसारण ग्रीड पूर्व शाखा	दुहवी	५४०४१६
७२.	क्षेत्रीय वीउ विजन प्रयोगशाला	भुम्का	५६२१२४
७३.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशाला	भुम्का	५६२०९९
७४.	पूर्वाञ्चल सिंचाइ डिभिजन नं. २	इनरुवा	५६०२१८
७५.	सुनसरी मोरङ सिचाई आयोजना	इनरुवा	५६००२४
७६.	सुनसरी मोरङ सिचाई आयोजना	चतरा	५२०७०७
७७.	सुनसरी मोरङ सिचाई आयोजना	चक्रघट्टी	५२९१२३
७८.	सुनसरी मोरङ सिचाई आयोजना	भुम्का	५६२०२३
७९.	सुनसरी मोरङ सिचाई आयोजना	दुहवी	५४०५००
८०.	नेपाल बैंक लिमिटेड	धरान	५२०४१३
८१.	नेपाल बैंक लिमिटेड	इटहरी	५८०१५९
८२.	नेपाल बैंक लिमिटेड	दुहवी	५४००२१
८३.	नेपाल बैंक लिमिटेड	भुम्का	५६२००३
८४.	कृषि विकास बैंक	धरान	५२०४०१
८५.	कृषि विकास बैंक	इनरुवा	५६०१०८
८६.	कृषि विकास बैंक, बैकिङ्ग कार्यालय	इटहरी	५८२७५०

८७.	कृषि विकास बैंक, बैकिङ्ग कार्यालय	धरान	५२६५११
८८.	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	धरान	५२०२६४
८९.	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	इनरुवा	५६००२०
९०.	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	इटहरी	५८०००२

श्रोत:-जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सुनसरी

११२.नगरपालिकामा निर्वाचित भएका प्रमुख, उपप्रमुख, वडा अध्यक्ष तथा सदस्यहरुको विवरण :-

क्र. सं.	नाम	पद	वडा नं.	कैफियत
	बराहक्षेत्र नगरपालिका			
१.	श्री निलम खनाल	प्रमुख	६	
२.	श्री कमला मगर	उप-प्रमुख		
	वडा नं. १			
३	श्री सुरेश श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष	१	
४	श्री भुपाल राई	सदस्य	१	
५	श्री लोक बहादुर दाहाल	सदस्य	१	
६	श्री सुशिला शेर्पा	महिला सदस्य	१	
७	श्री सुशिला परीयार	दलित महिला सदस्य	१	
	वडा नं. २			
८	श्री हरिकृष्ण भट्टराई	वडा अध्यक्ष	२	
९	श्री टेक बहादुर राई	सदस्य	२	
१०	लाल बहादुर तामाङ्ग	सदस्य	२	
११	श्री सुमित्रा देवी घिमिरे	महिला सदस्य	२	
१२	श्री धन कुमारी विश्वकर्मा	दलित महिला सदस्य	२	
	वडा नं. ३			
१३	श्री रुद्र बहादुर दाहाल	वडा अध्यक्ष	३	
१४	श्री कमल कुमार लिम्बु	सदस्य	३	
१५	श्री दान बहादुर थापा	सदस्य	३	
१६	श्री निर्मला धामी	महिला सदस्य	३	
१७	श्री शान्तीमाया सार्की	दलित महिला सदस्य	३	
	वडा नं. ४			
१८	श्री आशाराम चौधरी	वडा अध्यक्ष	४	
१९	श्री टंक बहादुर विष्ट	सदस्य	४	
२०	श्री रामजी अधिकारी	सदस्य	४	
२१	श्री माया कटवाल थापा	महिला सदस्य	४	
२२	श्री मनिशा सदा	दलित महिला सदस्य	४	

वडा नं.-५				
२३	श्री राजु अधिकारी	वडा अध्यक्ष	५	
२४	श्री टेक बहादुर गौतम	सदस्य	५	
२५	श्री डिल्ली बहादुर थपलिया	सदस्य	५	
२६	श्री रातो कुमारी राजधामी	महिला सदस्य	५	
२७	श्री लक्ष्मी साकी	दलित महिला सदस्य	५	
वडा नं.-६				
२८	श्री उद्धव प्रसाद पोखरेल	वडा अध्यक्ष	६	
२९	श्री श्याम बहादुर लिम्बु	सदस्य	६	
३०	श्री सम्सेर बहादुर खत्री	सदस्य	६	
३१	श्री दुर्गादेवी ठकाल	महिला सदस्य	६	
३२	श्री चन्द्र कुमारी दर्जी	दलित महिला सदस्य	६	
वडा नं.-७				
३३	श्री विर बहादुर लिम्बु	वडा अध्यक्ष	७	
३४	श्री पर्शुराम आचार्य	सदस्य	७	
३५	श्री ज्ञान बहादुर घिमिरे	सदस्य	७	
३६	श्री शारदा माभी	महिला सदस्य	७	
३७	श्री सुस्मा दर्जी	दलित महिला सदस्य	७	
वडा नं.-८				
३८	श्री फणिन्द्र प्रसाद भट्टराई	वडा अध्यक्ष	८	
३९	श्री एक बहादुर मगर	सदस्य	८	
४०	श्री भानुभक्त लिम्बु (इदिङ्गो)	सदस्य	८	
४१	श्री दिव्य कुमारी कार्की	महिला सदस्य	८	
४२	श्री कृष्ण कुमारी रिषीदेव	दलित महिला सदस्य	८	
वडा नं.-९				
४३	श्री दिपक कुमार लिम्बु	वडा अध्यक्ष	९	
४४	श्री भक्त बहादुर खडका	सदस्य	९	
४५	श्री शम्भु चन्द्रवर्शी	सदस्य	९	
४६	श्री विमला चौधरी	महिला सदस्य	९	
४७	श्री दिपा कार्की दर्जी	दलित महिला सदस्य	९	

वडा नं.-१०				
४८	श्री महेन्द्र बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष	१०	
५९	श्री दिप नारायण उराँव	सदस्य	१०	
५०	श्री भक्त बहादुर गुरुङ्ग	सदस्य	१०	
५१	श्री सरिता खत्री	महिला सदस्य	१०	
५२	श्री मन कुमारी सुन्दास	दलित महिला सदस्य	१०	
वडा नं.-११				
५३	श्री केदार विष्ट	वडा अध्यक्ष	११	
५४	श्री गजलाल माभी	सदस्य	११	
५५	श्री अनिरुद्र मण्डल खत्वे	सदस्य	११	
५६	श्री जानुका न्यौपाने	महिला सदस्य	११	
५७	श्री बुधनीदेवी खत्वेनी	दलित महिला सदस्य	११	

श्रोत:-बराहक्षेत्र नगरपालिकाको कार्यालय, सुनसरी

११३. विगत ३ वर्षको MCPM को स्तर

आ.व.२०६८/६९	आ.व.२०६९/०७०	आ.व.२०७०/०७१
पास	पास	पास

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११४. विमानस्थलको विवरण

सि.नं.	विवरण	स्थान	अवस्था	कैफियत
१.	विमान स्थल	छैन	०	
२.	हेलीप्याड	छैन	०	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११५. शवदाह पशु वधशालाको विवरण

क्र.सं	विवरण	स्थान	अवस्था	कैफियत
१.	शवदाह	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	सञ्चालन अवस्था	हिन्दुहरुको
		कबरगाहा (मधुवन-५),	"	मुसलमान
		कोशी आर्यघाट	"	
		विष्णु चोक कबरगाहा	"	

		रामधुनी	"	
		चतरा सप्तकोशी-१	"	
		धरहरा टपन-९	"	
२.	पशु वधशाला	बाङ्गे-७,	पशुहरु काटेर बेच्ने गरियतापनि अव्यवस्थित रुपमा मात्र छन ।	
		रागाँ चोक-६	"	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११६. विशेष व्यवसायिक खेती र उत्पादन हुने मुख्य कृषि बाली

क्र. सं.	खाद्यन्न बाली	नगदे बाली	मसला बाली,	तेलहनबाली	दलहनबाली
१	वर्षे धान, वर्षे मकै, गहुँ, जौ, फापर, आलु	सुर्ती, अदुवा, आलु, प्याज, लसुन, खुर्सानी	हलेदो, लसुन, खुर्सानी, धनिया, सुप,	तोरी, सस्यु, बदाम, भुस तिल, तिल, आलस, सुर्यमुखी फुल	मास, रहर, मुसुरो, गहत, केराउ, चना, भटमास, राजमा, बोडी, सिमि,
२	तरकारी बाली	फलफूल	अन्य		
	काउली, वन्दा, चिप्ली भिण्डी, भन्टा, परवल, मुला, धनिया, लसुन, प्याज, रायको साग, तोरीको साग, पालुङ्गो, चम्सुर, वेथेको साग, लटेको साग, गाण्टे मुला, चुकन्दर, ब्रो काउली,	आप,लिच्ची,केरा, मेवा, भुइकटर, तरभुजा, रुखकटहर, अनार, उखु	माछापालन, च्याउ खेती		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११७. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका होटलहरुको विवरण:

क्र.सं	किसिम	संख्या	कैफियत
१	खाजाघर तथा चिया पसल	२१६	
२	होटल एण्ड लज	२	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११८. सुरक्षा ईकाईहरू :

क्र.सं.	विवरण	स्थान	कैफियत
१.	चतरा सशस्त्र प्रहरी बल	वडा नं. १	
२.	इलाका प्रहरी कार्यालय	वडा नं. १	
३.	प्रहरी चौकी	वडा नं. ५	
४.	प्रहरी बिट	वडा नं. ७	
५.	इलाका प्रहरी कार्यालय	वडा नं. ६	
६.	सेना पोष्ट	वडा नं. ९	
७.	प्रहरी चौकी	वडा नं. १०	
८.	प्रहरी चौकी	वडा नं. ११	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार

११९. नगरपालिकामा भएका सहकारी संस्थाहरूको विवरण:

क्र. सं.	विवरण,स्थान	अध्यक्षको नाम	प्रकृति	फोन नं.
१.	अजम्बरी उपभोक्ता स.सं.लि	लेककुमारी थापा	उपभोक्ता	९८०४०९०८७१
२.	आधार बचत तथा ऋण स.सं.लि	भुवन राई	बचत तथा ऋण	९८४२०३६८४२
३.	आनन्द कृषि स.सं.लि	संगिता राई	कृषि	९८१७३००५१३

४.	आभा लघुउद्यमी बचत तथा ऋण स.सं.लि	कृष्ण ब. रायमाभी	बचत तथा ऋण	
५.	आस्था महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि	सानुमाया राउत	बचत तथा ऋण	९८४२०८२७२७
६.	उत्सुकता बचत तथा ऋण स.सं.लि	विनाकुमारी थापा	बचत तथा ऋण	९८०४३०३४७६
७.	औलियावावा बचत तथा ऋण स.सं.लि	रमेश कुमार विष्ट	बचत तथा ऋण	९८४२०४००४९
८.	कटहरे बचत तथा ऋण स.सं.लि	पार्वती श्रेष्ठ	बचत तथा ऋण	-
९.	कनकसिं कृषि स.सं.लि	इन्द्रनारायण धामी	कृषि	-
१०.	कमलपोखरी कृषि स.सं.लि	शम्भु प्रसाद हुंगेल	कृषि	९८१७३३११६२
११.	कान्तीपुरी बचत तथा ऋण स.सं.लि	कल्याण राई	बचत तथा ऋण	९८०२७९२७७६
१२.	कालाबन्जर कृषि स.सं.लि	काजिमान राउत	कृषि	९८४२१४७८६१
१३.	कोका कौशिकी बचत तथा ऋण स.सं.लि	कुमार घिमिरे	बचत तथा ऋण	-
१४.	कोमल साना किसान कृषि स.सं.लि	पदम बहादुर श्रेष्ठ	कृषि	९८४२०८५५६३
१५.	कोशी टप्पु बचत तथा ऋण स.सं.लि	रामचन्द्र अधिकारी	बचत तथा ऋण	९८१७३७६५६९
१६.	खुसी बचत तथा ऋण स.सं.लि	गोकुल थापा	बचत तथा ऋण	
१७.	गंगोत्री कृषि सहकारी संस्था लि.	ममता कुमारी मेहता	कृषि	९८४२०५५८४०
१८.	गरैया कृषि स.सं.लि	दिलिप कुमार मण्डल	कृषि	९८६२०४०८०१

१९.	गासँबेशी कृषि स.सं.लि	रविन कुमार घिमिरे	कृषि	९८५२०४८७८५
२०.	चक्रघट्टी बचत तथा ऋण स.सं.लि	गौरी राय	बचत तथा ऋण	-
२१.	चतरा सामुदायिक बहुउद्देश्यीय स.सं.लि.	सरला कार्की	बहुउद्देश्यीय	९८४२२४२७६०
२२.	चन्द्रमा सामुदायिक बचत तथा ऋण स.सं.लि	जमुना राई	बचत तथा ऋण	९८४२२८४२५९
२३.	चन्द्रमैन कृषि स.सं.लि	गोविन्द मगर	कृषि	९८४२२०८५४३
२४.	चारकोशे दुग्ध उत्पादक स.सं.लि	भक्तबहादुर कार्की	दुग्ध उत्पादक	९८४२२०७३२९
२५.	चिलिया बचत तथा ऋण स.सं.लि	उर्मिला लिम्बु	बचत तथा ऋण	-
२६.	चौडण्ड बचत तथा ऋण स.सं.लि	शान्ता श्रेष्ठ	बचत तथा ऋण	९८५२०५६१०७
२७.	छिन्नमस्ता उपभोक्ता स.सं.लि	कमल कार्की	उपभोक्ता	-
२८.	जनक कृषि स.सं.लि		कृषि	-
२९.	जनकल्याण कृषि स.सं.लि	केशव दाहाल	कृषि	९८५२०४५२५१
३०.	जन्मभुमी कृषि स.सं.लि	मनोज पौडेल	कृषि	९८४२१७०९२१
३१.	टेकानेकुञ्ज कृषि स.सं.लि	अमित गौतम	कृषि	९८५२०५९०८९
३२.	तिर्यनगरी बचत तथा ऋण स.सं.लि	दिगम्बर यादव	बचत तथा ऋण	९८४२१०४०९८
३३.	त्रिपुरा बचत तथा ऋण स.सं.लि	धनबहादुर थापा	बचत तथा ऋण	९८५१०१०५९०
३४.	दाजुभाई बचत तथा ऋण स.सं.लि	श्याम कार्की	बचत तथा ऋण	
३५.	दुग्ध उत्पादक स.सं.लि, प्रकाशपुर	हुमरङ्ग बस्नेत	दुग्ध उत्पादक	९८४२०६५४९६
३६.	दुग्ध उत्पादक स.सं.लि, मधुवन	डिल्ली प्रसाद बाँस्तोला	दुग्ध उत्पादक	९८४२२६३०९२
३७.	दोभान बचत तथा ऋण स.सं.लि	विमला उराँव	बचत तथा ऋण	९८१५३९०२७४
३८.	धनउपरा कृषि स.सं.लि	आशाराम चौधरी	कृषि	९८०१३७९२४९
३९.	धरहरा कृषि स.सं.लि	भिपमाना अधिकारी	कृषि	-

४०	नवपालुवा कृषि स.सं.लि	राम बहादुर निरौला	कृषि	९८४२१२००४७
४१.	निलकमल कृषि स.सं.लि	भत्तासं लिम्बु	कृषि	-
४२	पंखवती बचत तथा ऋण स.सं.लि	इश्वर बहादुर थापा	बचत तथा ऋण	९८१९३८९४५५
४३.	पशुपती महिला विकास बहुउद्देश्यीय स.सं.लि	कविता पौखेल	बहुउद्देश्यीय	९८४१२७३२७०
४४	पानी जलुवा बचत तथा ऋण स.सं.लि	दिल बहादुर दियाली	बचत तथा ऋण	-
४५	पिपलबोटे बचत तथा ऋण स.सं.लि	बद्रीकुमार बुढाथोकी	बचत तथा ऋण	९८१५३४१७२६
४६.	प्रकाशपुर महिला बहुउद्देश्यीय स.सं.लि	रमादेवी खडका	बहुउद्देश्यीय	९८१४३६८८३८
४७	प्रगतिशिल दुग्ध उत्पादक स.सं.लि	गुणराज कोइराला	दुग्ध उत्पादक	९८१०४०५१५२
४८	प्राङ्गारिक कृषि स.सं.लि		कृषि	-
४९	वयरवन महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि	गिता नेपाल	बचत तथा ऋण	९८१६३७१५२३
५०	बसन्त ऋतु कृषि स.सं.लि	चुडामणि नेपाल	कृषि	-
५१.	बहुमुखी कृषि स.सं.लि	युवराज गौतम	कृषि	९८४२०५७१६८
५२.	बालचन खोरिया कृषि स.सं.लि	जयमंगल भट्टराई	कृषि	९८४२११५७३२
५३.	बिबिया कृषि स.सं.लि	प्रशत्र तिवारी	कृषि	९८१८५१३९१७
५४	बुधवारे कृषि स.सं.लि	देवी कुमारी कार्की (घिमिरे)	कृषि	९८०७००५३४९
५५.	भरौल बचत तथा ऋण स.सं.लि	शान्ति धामी	बचत तथा ऋण	९८४२०६६१६१

५६.	भलुवाचौरी कृषि स.सं.लि	गणेश उपाध्याय	कृषि	९८४२११२९९९
५७.	मंगलम बचत तथा ऋण स.सं.लि	कृष्णकुमार तामाङ्ग	बचत तथा ऋण	९८४२०२२३५५
५८.	महाकुम्भ लघुधम स.सं.लि	विना राई		९८१९०११३१६
५९.	महेन्द्रनगर बचत तथा ऋण स.सं.लि	शालिग्राम दाहाल	बचत तथा ऋण	९८४२०२२८६२
६०.	रक्षा बचत तथा ऋण स.सं.लि	दिनेश पोखेल	बचत तथा ऋण	९८५२०१४२९
६१.	राजाजी कृषि स.सं.लि	रुद्र बहादुर कटुवाल	कृषि	९८४२२३७४०८
६२.	राजाबास बचत तथा ऋण स.सं.लि	दिपक कुमार लिम्बु	बचत तथा ऋण	९८४२४३१४३३
६३.	रामजानकी कृषि स.सं.लि	श्याम प्रसाद ढकाल	कृषि	९८४२०३८०५३
६४.	रामधुनी बचत तथा ऋण स.सं.लि	महेन्द्र बहादुर खत्री	बचत तथा ऋण	९८०४३११४०८
६५.	रामसार मत्स्यपालन स.सं.लि	गुलावी मुखिया मलाहा	-	-
६६.	रैतादेवी बचत तथा ऋण स.सं.लि	बैजनाथ साह	बचत तथा ऋण	९८०७०२३६१२
६७.	लगनशिल कृषि स.सं.लि	असर्फि साह	कृषि	९८१४३११४९३
६८.	लालिगुराँस कृषि स.सं.लि	छविकेशर प्यकुरेल	कृषि	९८४२०६५४९६
६९.	लोकपालन कृषि स.सं.लि	खेम बहादुर थापा	कृषि	९८४३६१६५८८
७०.	विनायक कृषि स.सं.लि	साजिद हुँसैन	कृषि	९८४२०२३११४
७१.	शुक्रवारे बचत तथा ऋण स.सं.लि	गंजलाल माभी	बचत तथा ऋण	-

७२.	स.सं.लि , बबिया	उत्तिमलाल यादव	-	-
७३.	स.सं.लि, भरौल	-	-	-
७४.	स.सं.लि, महेन्द्रनगर	-	-	-
७५.	संचित नगरी विकास स.सं.लि	हिमा निरौला	-	९८४२०४९०८८
७६.	समता महिला लघुद्यम स.सं.लि	सीताकुमारी कार्की	-	९८४२२६४९२१
७७.	समसामयिक बचत तथा ऋण स.सं.लि	नारायण आचार्य	बचत तथा ऋण	९८४२२४२५३५
७८.	समावेशी बचत तथा ऋण स.सं.लि	नीरकुमार तामाङ्ग	बचत तथा ऋण	-
७९.	सरस्वती महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि	कमला घिमिरे	बचत तथा ऋण	९८४२१७७९४१
८०.	सर्वेधर महिला कृषि स.सं.लि	सुस्मिता मुखिया राई	कृषि	९८०४७३८०१७
८१.	सलेधर महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि	चन्द्राकुमारी न्यौपाने	बचत तथा ऋण	-
८२.	साना किसान कृषि स.सं.लि, मधुवन	गोकोर प्रसाद श्रेष्ठ	कृषि	९८१४३८०५५२
८३.	साना किसान कृषि स.सं.लि, मध्यहर्वाही	नन्द किशोर मेहता	कृषि	९८०७३२७३१६
८४.	साना किसान कृषि स.सं.लि, महेन्द्रनगर	सुरेन्द्रमणी पौडेल	कृषि	-
८५.	साना किसान कृषि स.सं.लि, बसन्तपुर	मनवतीदेवी उराव	कृषि	९८०७३०९३४५
८६.	सामविका महिला बहुउद्देशीय स.सं.लि, महेन्द्रनगर	सुशिला सिग्देल	बहुउद्देशीय	-
८७.	सामविका महिला बहुउद्देशीय स.सं.लि, बसन्तपुर	रुमिला दाहाल	बहुउद्देशीय	-

८८	सुनसरी महिला बहुमुखी स.सं.लि	राजाराम कुमार मेहता	महिला बहुमुखी	-
८९	सुनौलो कृषि स.सं.लि	राजाराम कुमार मेहता	कृषि	९८१६३५६७३४
९०	सुमधुर बचत तथा ऋण स.सं.लि	सरफराज आलम	बचत तथा ऋण	९८४२२३९०४१
९१.	स्वागतम् बचत तथा ऋण स.सं.लि	विष्णु बस्नेत	बचत तथा ऋण	९८४२०३६३४७
९२.	हुलाकी कृषि स.सं.लि	रोशन श्रेष्ठ	कृषि	९८५११२०७१२

श्रोत:- सहकारी प्रशिक्षण तथा डिभिजन कार्यालय, सुनसरी

१२०. एफ.एम/रेडियो स्टेशनहरुको विवरण:

क्र.सं.	एफ.एम/रेडियो स्टेशनको नाम, स्थान	प्रकार	कैफियत
१.	सुनसरी सामुदायिक एफ.एम	एफ.एम रेडियो	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२१. व्यावसायिक पशुपंक्षी फर्महरुको विवरण:

क्र.सं.	व्यापारिक फर्मको प्रकार	संख्या	कैफियत
१.	टर्कि फर्म	१	
२.	बङ्गुर फर्म	१६	
३.	कुखुरा फर्म	३५	
४.	गाई फर्म	५	
५.	भैंसी फार्म	५	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२२. सामुदायिक मेलमिलाप सम्बन्धी समिति गठन र क्रियाकलाप

क्र.सं.	सामुदायिक मेलमिलाप समितिहरु	स्थान	कैफियत
१.	सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र	भरौल	
२.	स्थानिय शान्ति सामुदायिक मेलमिलाप समिति	प्रकाशपुर	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२३. पशुपंक्षी/वन्यजन्तुको विवरण

क्र.सं.	पशुपंक्षीहरुको	वन्यजन्तुहरुको नाम	कैफियत
१	राँगा, भैसि, गोरु, पाडा, पाडी, खसि, बोका, सुँगुर, बगुर, बदेल, आदि	बाघ, भालु, चित्तल, सिंह, गैडा, हात्ती, अर्ना भैसी, मृग, जरायो, वादर, ठेडु, स्याँल, लोखर्के, धामन सर्प, करेट सर्प, गोवन सर्प, दुम्सी, कालिज आदि	
२	पंक्षीहरुमा	पंक्षिहरुमा	
	कुखुरा, हाँस, परेवा आदि	लाटोकोसेरो, काग, ढुकुर, भँगेरा, चिल, सुगा, मैना, गिद्ध, चिल वकुला (१५० किसिमका) तराचुरुङ्गीहरु आदि	

श्रोत:-जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, ईनरुवा सुनसरी

१२४. अल्पसंख्यक/सिमान्तकृत वर्गको तथ्याङ्क

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१	सोनार	१००	
२	केवट	१६	
३	घर्ती/भुजेल	५४०	
४	कलवार	७७	
६	हजाम/ठाकुर	२७३	
७८	सुनुवार	२३२	
९	सुढी	२५४	
१०	माभी	१८२०	
११	नुनिया	३०	
१२	दनुवार	६५	
१३	हलुवाई	५३४	
१५	माडवारी	१५९	
१६	भागड/धागड	२६३४	
१७	धिमाल	२५१८	
१८	याख्खा	११९	
१९	बढही	४८	
२०	बंगाली	७८४	
२१	डोम	५८	
२२	वादी	५५	
२३	हलखोर	१२	
२४	कुलुङ्ग	९७५	
२५	खवास	१७५	
२६	साम्फु	३०	
२७	सम्प्राड	३६	
२८	लोहारुङ्ग	४२	
२९	अन्य	४१८	
३०	राजभर	२४	
३१	भोटे	२३९	

३२	गडरी/वेदर	२०७	
३३	देव	१८	
३४	वन्टर/सरदार	११०	
३५	दलित अन्य	१९	
३६	पन्जावी/शिख	६६	
३७	व्यासि / सन्क	९६	
३८	सरवरिया	२००	
जम्मा		१२९८३	

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१२५. नगरपालिका आफैले बनाएका नियम / विनियमहरूको विवरण

१).....

२).....

१२६. नगरपालिकाका अवसर, चुनौती र समस्याहरू (बार्षिक प्रगती प्रतिवेदनबाट लिने)

१. नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानी (श्रोत) न्यून रहेको ।
२. नगरपालिकाको उत्तरी क्षेत्रमा ग्रामीण बस्तीको बाहुल्यता भएको ।
३. कृषिलाई पर्याप्त मात्रामा आधुनिकीकरण र व्यावसायीक बनाउन नसकिएको ।
४. नगरपालिका क्षेत्रमा कार्यरत नीजि एवं गैरसरकारी संघ-संस्थाबाट सञ्चालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई नगरको प्राथमिकतासँग आवद्ध गर्ने कार्य न्यून भएको ।
५. योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको स्थितिमा सुधार ल्याउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई वस्तुपरक एवं नतिजामूलक बनाउन पर्ने कार्य ।
६. बसाई सरी आउने क्रमलाई नियन्त्रण गर्ने कार्य ।
७. योजना तथा कार्यक्रमको दोहोरोपन ।
८. विकास प्रतिको सोच र संस्कार बदल्ने कार्य ।
९. जग्गा व्यवस्थापन गर्ने कार्य अन्तर्गत कार्यालय भवनहरू, विभिन्न हलहरू, वस पार्क, खेल मैदान फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि ल्याण्डफिल्ड साइड र सार्वजनिक शौचालय ।
१०. दक्ष एवं यथेष्ट जनशक्तिको अभाव ।
११. बजेट तथा अख्तियारी ढिलो गरी प्राप्त हुनु ।

समस्याहरू

१. सबै कृषि भूमिमा सिंचाईको सुविधा नहुनु ।
२. उच्च मा.वि.पूर्वाधार तथा शिक्षकको समस्या ।
३. न्यून रोजगारीका अवसरले बेरोजगारी समस्या ।
४. विभिन्न गतिविधिको बारेमा जनचेतनाको कमी ।
५. आन्तरिक तथा बाह्य सुरक्षाको समस्या ।
६. कृषि उपजको बजारको समस्या ।
७. कृषकहरुबाट उत्पादित दुध विक्री वितरणको समस्या ।
८. विरामीहरुको औषधी उपचारको समस्या ।
९. पदाधिकारीहरुलाई जनचेतनाको कमी तथा सार्वजनिक हितको भावनाको कमी ।
१०. महिला तथा बालबालिका माथि हिंसा, शोषण र दुर्व्यवहार तथा विभेद गर्ने परम्परागत बानी ।
११. प्रसिद्ध चतराधाम र बराहक्षेत्रधाम जोड्ने सडक स्तरोन्नति नहुनु ।

१२७. नगरपालिकाका विकास सम्भावनाहरू (कृषि, जलविद्युत, पर्यटन, उद्योग, सडक आदि) कृषि

यस नगरपालिकामा अधिकांश मानिसहरू कृषि पेशामा आत्मनिर्भर रहेका छन् भने व्यावसायिक कृषिको माध्यमबाट नगरपालिकाको समृद्धि तर्फ उन्मुख गराउन सकेमा कृषिलाई व्यावसायीकरण गर्न नगर भित्र रहेका कृषकहरूलाई उन्नत बीउ विजन, मलखाद तथा प्राङ्गारिक खेतिको लागि राज्यस्तरबाट सहयोग उपलब्ध गराउन नगरपालिकाले विशेष योजना बनाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको देखिन्छ । उन्नत खालको धान, मकै अन्य बालिहरू तथा तरकारी खेतीहरूलाई प्राथमिकताका साथ आधुनिक पद्धति अनुसार सीप तालिमको उपलब्ध गराई व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस क्षेत्रको विकासको आधार कृषि बन्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

पशुपालन

यस क्षेत्रमा व्यावसायिक रूपले स्थानीय श्रोत साधन सीप र श्रमलाई उपयोग गरेर उन्नत खालको दुधालु गाई, खसी, बोका, बाख्रा, सुँगुर, बंगुर, लोककल कुखुरा, ब्रोइलर कुखुरा, माहुरी पालन, जस्ता व्यवसायहरूलाई सीप तथा तालिम दिएर व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस व्यवसायबाट थप आम्दानी गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

जल विद्युत

यस क्षेत्रमा भएका ठूला ठूला जलाधार क्षेत्रहरूमा स्थानीय तहको श्रोत साधन तथा सीप र श्रमलाई योजनावद्ध रूपमा सदुपयोग गर्न सकेमा जलाधार क्षेत्रबाट स्थानीयवासिलाई पर्याप्त खेतिपाती गर्न सिंचाईको व्यवस्था गर्ने र जल विद्युत उत्पादन गर्न सकेमा जलाधार क्षेत्रको सदुपयोग हुने र यस क्षेत्रको आर्थिक अवस्थामा पनि राम्रो सुधार हुने देखिन्छ । यस क्षेत्रमा यस्ता जलाधार क्षेत्रहरू प्रचुर मात्रामा रहेका छन्, जस्तै गर्दा यस क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा नगरपालिकाको विकासको सम्भावना देखिन्छ ।

पर्यटन

नेपालको सुन्दर धार्मिक र पर्यटकीय स्थलहरु मध्ये बराहक्षेत्रक्षेत्र एक उत्कृष्ट नमूनाको रूपमा रहेको छ । बराहक्षेत्रक्षेत्र सुनसरी जिल्लाको मात्र नभएर नेपालकै सर्वाधिक महत्वपूर्ण र प्रख्यात तीर्थस्थल हो । ब्रम्हपुराण र स्कन्दपुराण लगायतका पुराणहरु र महाभारत महाकाव्यमा समेत उल्लेख गरिएको तथा महिमा गाईएको यो स्थान नेपालको सबैभन्दा पुरानो मध्येको एक देवस्थल हो ।

बराहक्षेत्रक्षेत्रमा बराहक्षेत्र अवतार विष्णुको पुजाआजा हुने यो स्थान धरानबाट २५ कि.मी. उत्तर पश्चिम तथा प्रसिद्ध चतराबाट ५-६ कि.मी. उत्तामा सप्तकोशी नदि र कोका खोलाको संगमस्थलको पूर्वी किनारामा पहाडको फेदीमा रहेको छ । १५०० वर्ष अगाडी देखिका मूर्तिहरु पाइने हुँदा पुरातात्विक हिसावले पनि निकै महत्वपूर्ण रहेको पाइन्छ । यहाँ सयौंको संख्यामा विदेशी पर्यटकहरु आउने गर्दछन । कोशी नदीमा राफ्टीङ्ग गर्नेहरुका लागि यो नदी महत्वपूर्ण स्थलको गन्तव्य रहेको छ । यसलाई स्तरोन्नती गरी व्यवस्थापन गर्न सकेमा पर्यटन क्षेत्रको विकास हुनुको साथै नगरपालिकाको आम्दानी ठूलो टेवा पुग्ने सम्भावना रहेको छ ।

सीप तथा तालिम

यस नगरपालिकामा अधिकांश मानिसहरु कृषि पेशामा आत्मा निर्भर रहेका छन् भने केही मानिसहरु बैदेशिक रोजगारीमा गएका छन् । केही मानिसहरु साधारण व्यापार व्यवसाय गरेर जिवन निर्वाह गर्दै आएका छन् । त्यस्तै केहि मानिसहरु पशुपालन गर्दै आएका छन् । विभिन्न खालको सीप तथा तालिमको उपलब्धता गराउन सकेमा यस क्षेत्रमा ब्यावसायिक रूपले स्थानीय श्रोत, साधन, सीप र श्रमको सदुपयोग, रोजगारीता तथा आर्थिक स्थितिमा सुधार हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

सडक

यस नगरपालिकाको सबै वस्तिहरुमा सडक बनेका स्तरीकरण हुन सकेका छैन । बनेका कच्ची सडकहरु पनि अव्यवस्थित छन्, सडकमा ढल तथा नालाको कुनै व्यवस्था गरिएको छैन । खोला नालामा पुलपुलेसाको राम्रो व्यवस्था पनि छैन । त्यसैले विकासको पहिलो प्राथमिकता सडकलाई दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । वाटो घाटो सडकको राम्रो विकास गर्न सकेमा यस ठाउँमा उत्पादन भएका कृषि उपजहरुको बजार निकासी भई नगरपालिकाको आर्थिक श्रोतमा वृद्धि हुँदै जाने सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

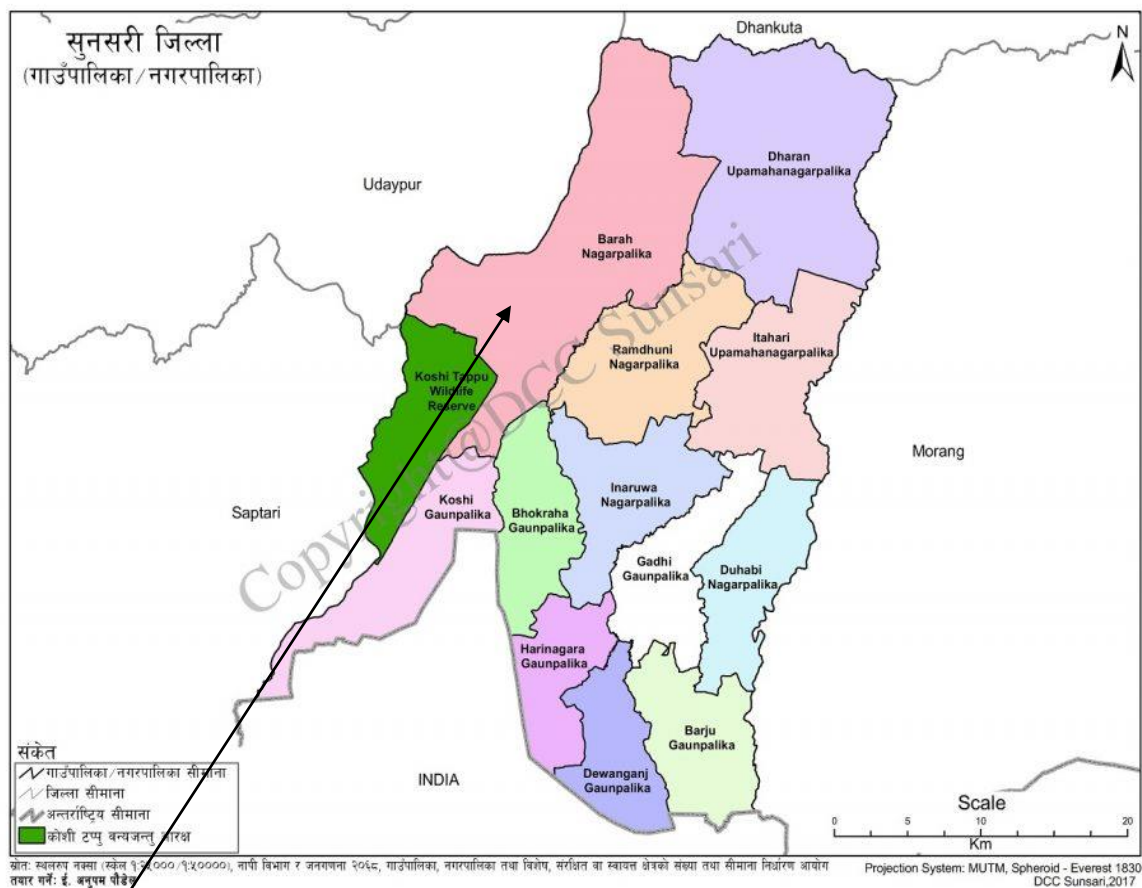
यातायात

नगरपालिकाको सबै वडाहरूमा यातायातको पहुँच पुऱ्याउन सकेमा कृषि क्षेत्रमा उत्पादन भएका उपजहरु, दुग्धजन्य वस्तुहरु, मासु जन्य खसि, बोका, राँगा, भैसि, कुखरा, हाँस,साग सब्जी, फलफुलहरु जस्ता विभिन्न वस्तुहरु बजार लगेर उचित मूल्यमा बेच विखन गर्न पाउने सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

अन्य सम्भाव्यताहरु

- अधिकांश महिला अनपढ भएका र उच्च शिक्षावाट पनि बञ्चित हुनु परेकोले, नगरपालिकाको केन्द्रमा उच्च शिक्षाको व्यवस्था मिलाई शिक्षामुखी कार्यक्रमहरु सबै वडामा सञ्चालन गरी बढी भन्दा बढी जनशक्तीलाई शिक्षा हासिल गर्न सकिने ।
- सप्तकोशी, कोका नदी खोला तथा कोशी नहरको पानीलाई व्यवस्थित गर्न सकेमा नगरको सबै वडाहरूमा सिचाई समस्याको समाधान हुन सक्छ ।
- कृषि तथा पशुपालन व्यवस्था निजी, सरकारी स्तरमा साना तथा ठूला कृषि फर्महरु तथा उद्योगहरु खोल्नु आवश्यक छ । यसका लागि नगरपालिकाले नीति र कार्यक्रम बनाउन उत्तम हुने देखिन्छ ।
- कृषि क्षेत्रमा विकासको लागि सीपमुलक तथा व्यवसायमूलक तालिम दिई उन्नत जातका गाई, भैसिका व्यवस्था मिलाई गरीवहरुको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन सकिन्छ ।
- नगरपालिकाको केन्द्रमा बजारको व्यवस्था तथा सब्जी बेचविखन केन्द्रको व्यवस्था मिलाई बजार व्यवस्थापनमा सहयोग हुन्छ ।
- नगरपालिकाको बेरोजगारी जनशक्तीलाई व्यवस्थापन गर्न साना उद्योग सञ्चालन गरी स्थानीय स्तरमा बेरोजगारी समस्या हल गर्न सकिन्छ ।

१२८. बराहक्षेत्र नगरपालिका प्रष्ट छुट्याइएको नक्सा

बराहक्षेत्रनगरपालिकाको नक्शा

१२९. अन्य केहि भए

नगरपालिकाको बाली पात्रो :

क्र.सं.	बाली	छर्ने रोप्ने समय	काट्ने समय
१	धान चैत	फाल्गुण, चैत्र	जेष्ठ, आषाढ
२	धान बर्षे	जेष्ठ, आषाढ, श्रावण	आश्विन, कार्तिक, मंसिर
३	गहुँ	कार्तिक, मंसिर	चैत्र, बैशाख
४	मकै	माघ, फाल्गुण, चैत्र, बैशाख	जेष्ठ, आषाढ, श्रावण, भाद्र
५	कोदो	आषाढ, श्रावण, भाद्र	आश्विन, कार्तिक, मंसिर
६	तोरी, तोरा, सरस्यू	आश्विन, कार्तिक, मंसिर	पौष, माघ, फाल्गुण
७	आलु	आश्विन, कार्तिक, मंसिर	पौष, माघ, फाल्गुण
८	तरकारी हिउँदे	भाद्र, आश्विन, मंसिर	कार्तिक, मंसिर, पौष, माघ
९	तरकारी बसन्ते	पौष, माघ, फाल्गुण	फाल्गुण, चैत्र, बैशाख, जेष्ठ
१०	तरकारी बर्षे	फाल्गुण, चैत्र, बैशाख, जेष्ठ	बैशाख, जेष्ठ, आषाढ, श्रावण

श्रोत:-जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सुनसरी

सारांश तथा निष्कर्ष

साविकका बराहक्षेत्रक्षेत्र, भरौल, महेन्द्रनगर, प्रकाशपुर र मधुवन गरी ५ वटा गाउँ विकास समितिलाई समायोजन गरी बराहक्षेत्र नगरपालिका गठन गरिएको हो यस नगरपालिकाको पूर्वमा धरान उ.म.न.पा. पश्चिममा उदयपुर जिल्ला उत्तरमा धनकुटा जिल्ला र दक्षिणमा रामधुनी नगरपालिका, भोक्राहा र कोशी गाउँपालिकाको विचमा रहेको यो नगरपालिकाआर्थिक सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक एवं पौराणीक रुपमा विविधता पूर्ण रहेको छ । तल्लो भागमा अति नै गर्मी र माथिल्लो भागमा अति नै जाडो समेत हुने यस क्षेत्रमा बन तथा बनपैदावरहरुमा पनि त्यत्तिकै विविधता पाइन्छ । जातिगत विविधता र संयोगिक बस्ती यस क्षेत्रको विशेषतानै रहेको देखिन्छ ।

पछिल्लो समयमा यातायातको आवागमनले गर्दा शहरी उत्पादनहरु नगरको गाउँमा पुग्ने र गाउँमा उत्पादिन कृषि उपजहरु सहजै शहर पुग्ने कार्यले गर्दा ग्रामीण भुभागमा आय आर्जनको समेत राम्रो व्यवस्था हुन थालेको पाइन्छ । शिक्षा तथा चेतनामा भएको बृद्धि सँगै रोजगारीका अवसरमा केही बढोत्तरी भएको देखिन्छ भने वैदेशिक रोजगारले गर्दा गरिवी न्यूनीकरणमा ठूलो टेवा पुगेको देखिन्छ । पछिल्लो समयमा यातायातको पहुँच सबै वडा तथा नगरको वडाहरुमा पुगेपछि स्थानीय उत्पादनले बजारसम्मको पहुँचलाई विस्तारित हुने मौका पाएको छ भने कृषकहरुले पनि आधुनिक कृषि प्रणाली अवलम्बन गर्ने, उन्नत फलफुल तथा तरकारी खेती तर्फ आकर्षित हुने, पशुपालनमा समेत आधुनिकीकरण गर्ने जस्ता गतिविधि बढेको पाइन्छ ।

विभिन्न भूस्वरुप रहेबाट यहाँको आन्तरिक एवं बाह्य पर्यटकलाई बढावा दिन सक्ने प्रशस्त रमणीय एवं पौराणीक धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थानहरु (बराहक्षेत्रक्षेत्र) रहेका छन्, जसको यथोचित विकास, प्रचार प्रसार र प्रबर्द्धन हुन सकेमा यस क्षेत्रको विकासमा कायाँपलट हुने देखिन्छ ।

यसका साथै पहाडी भूभाग हुनाले पहिरो भर्ने, नदि किनारमा कटान हुन सक्ने लगायतका समस्याहरु भने बढेर गएको देखिन्छ । यसैगरी यस क्षेत्रको शिक्षामा गुणस्तरीयता बृद्धि गर्नु जरुरी रहेको देखिन्छ । गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्य विना कुनै पनि मानिसको गुणस्तरीय जीवन बन्न नसक्ने हुँदा यसका गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सरोकारवाला सबैले प्रयास र प्रयत्न गर्नु पर्दछ ।

यस क्षेत्रमा रहेका ठूला नदिहरु सप्तकोशी र कोकानदी लगायतका नदी तथा खोलानालाहरुबाट जलविद्युतका आयोजनाहरु सञ्चालन गर्न सकेमा यो क्षेत्रमा रोजगारीको अवसरको सिर्जना हुनुका साथै स्थानीय उत्पादनले यथोचित बजार प्राप्त गर्न सक्ने र गरिवी न्यूनीकरणमा ठूलो मद्दत हुने देखिन्छ । साथै अन्य साना खोलाहरुबाट साना जलविद्युत तथा सिंचाई सुविधा विकास गर्न सकेमा स्थानीय बासिन्दालाई ठूलो राहत हुने देखिन्छ ।

यस प्रकार यो पार्श्वचित्रले बराहक्षेत्र नगरपालिकाको भौगोलिक, सामाजिक, सांस्कृतिक एवं पौराणीक, शैक्षिक, स्वास्थ्य, बनजंगल, नदिनाला तथा खाली र सरकारी जग्गासमेतको समग्र विवरणलाई वस्तुकृत गरिएबाट भावी दिनमा योजना निर्माणको लागि यो एउटा कोशेढुंगा सावित हुने विश्वास गर्न सकिन्छ ।

समाप्त

अनुसूची-१

प्रस्तुतीकरण कार्यक्रम सञ्चालनका केहि भलकहरु

अनुसूची-२

प्रस्तुतीकरण कार्यक्रममा सहभागी महानभावहरुको उपस्थित

प्रामाण्य गिति २०७३/७४/१६ गते शनिवार पल्लवरा
नगरपालिकाको सभासदहरुमा यस नगरपालिकाका
नगरप्रमुख (गिरि) गित्तम रेग्मा, न.पु.को अध्यक्ष
मा नगर पंचवर्गाले (स्वयम्सेवापालिका) कर्तार
को शारमिक सचिवको सहायता गरी यस नगर
पालिकाका विभिन्न तहका उपस्थिति र भागगिति
गितिहरुको उपस्थितिमा गएको थियो। उक्त
बापको प्रस्तुतीकारको इजिजियाउ, अक्षरदेव
शहभागीको इजिजियाउ, स्वयम्सेवापालिका
उपस्थिति गित्तम गित्तम गित्तम गित्तम गित्तम
उपस्थिति

क्र.सं.	नाम	पद	हस्ताक्षर
१.	गित्तम रेग्मा ९८५२०५५५३९	नगरप्रमुख	गित्तम रेग्मा
२.	गिरिदेव रेग्मा ९८५५५५५५५०	नगरप्रमुख	गिरिदेव रेग्मा
३.	शहभागी ९८५२०८०७९७	नगरप्रमुख	शहभागी
४.	मन्त्रोज सोडेल ९८५२९७०९२९	नगरप्रमुख	मन्त्रोज सोडेल
५.	गित्तम गित्तम ९८५२९७३५५५	नगरप्रमुख	गित्तम गित्तम
६.	गित्तम गित्तम ९८०९३६५२५५	नगरप्रमुख	गित्तम गित्तम
७.	गित्तम गित्तम ९८५२०५५५५५	नगरप्रमुख	गित्तम गित्तम
८.	गित्तम गित्तम ९८५२०५५५५५	नगरप्रमुख - २	गित्तम गित्तम
९.	गित्तम गित्तम ९८५२०५५५५५	नगरप्रमुख - २	गित्तम गित्तम
१०.	गित्तम गित्तम ९८०८५३२३२८	नगरप्रमुख - २	गित्तम गित्तम
११.	गित्तम गित्तम ९८००९६५५५५	नगरप्रमुख - २	गित्तम गित्तम
१२.	गित्तम गित्तम ९८०७०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम
१३.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - २	गित्तम गित्तम
१४.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम
१५.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम
१६.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम
१७.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम
१८.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम
१९.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम
२०.	गित्तम गित्तम ९८५२०८५५५५	नगरप्रमुख - ७	गित्तम गित्तम